

Стенографски дневник

НА

138. заседание

Събота, 10 януари 1948 г.

Открито в 15 ч. 48 м.

Председателствувал подпредседателят д-р Георги Атанасов

Секретари: Димитър Чорбаджиев и Тодор Тихолов.

СЪДЪРЖАНИЕ

Съобщения:	Стр.	Говорили:	Стр.
Отпуски	911	Енчо Стайков	912
Полагане клетва от народните представители: Илия Георгиев Кемалов и Борис Костов Колев	911	Д-р Пенчо Костурков	914
Законопроект за изменение и допълнение на закона за настаняване на работа и осигуряване при безработица	912	Георги Данков	915
Дневен ред:		Атанас Минков	917
Законопроекти:		Ефрем Митев	919
1. За бюджета на Народната република България за 1948 бюджетна година. (Продължение на разискванията — приемане на първо четене)	911	Иван Копринков	922
		М-р д-р Иван Стефанов	923
		М-р-предс Георги Димитров	924
		2. За данъка върху оборота. (Приемане на първо четене)	926
		Говорил: м-р д-р Иван Стефанов	929
		3. Предложение за отменяване на неиздължения по закона за митниците за внесени и изнесени стоки до 10 юни 1947 г. (Приемане)	930
		Дневен ред за следващото заседание	930

Председателствуваш д-р Георги Атанасов: (Звъни) Присъствуват нужното число народни представители. Обявявам заседанието за открито.

(От заседанието отсъствуват следните народни представители: Александър Ковачев, Анастас Циганчев, Борис Маринов, Борис Стоев, д-р Васил Ханджиев, Васил Ацев, Владимир Поптомов, Власи Власковски, Вълчо Панков, д-р Георги Петков, Георги Даскалов, Горан Ангелов, Грудя Атанасов, Деню Попов, д-р Димитър Ханджиев, Димитър Грозев, Димитър Милков, Димитър Панайотов, Димо Костадинов, Дойчо Чолаков, Жейка Хардалова, Желязко Иванов, Запрян Ташев, Иван Димитров, Иван П. Димитров, Иван Попов, Иван Делев, Иван Зурлов, Илия Добрев, Илия Игнатов, Кирил Лазаров, Коста Крачанов, Костадин Ганев, Крум Славов, Лалио Ганчев, Любен Дамьянов, Любен Гумеров, Макра Голева, Марин Маринов, Мата Тюркеджиева, Мустафа Юмеров, Недялка Душкова, д-р Пенчо Николаев, Никола Минчев, Никола Дрънговски, Никола Янев, Пело Пеловски, Пенка Цветанова, Петър Бомбов, Петър Пергелов, Сабри Мехмедов, Сава Дълбоков, Слав Баджаков, Спас Николов, Спас Христов, Станка Димитрова, Станю Василев, Стефан Бакърджиев, Стоян Паликрушев, Стоян Гюров, Стойчо Пашалийски, Тачо Цолов, Тачо Даскалов, Тодор Атанасов, Цанко Григоров, Цветана Киранова, Черню Николов, Янко Костадинов и Янчо Георгиев)

Съобщавам на г-да народните представители, че бюрото на Великото народно събрание е разрешило отпуск на следните народни представители: д-р Георги Славчев — 1 ден, Георги Малинов — 1 ден, Георги Даскалов — 5 дни, Димитър Захариев — 1 ден, Иван Тренчев — 2 дена, Иван Чонос — 1 ден, Илия Добрев — 5 дни, д-р Йордан Чернев — 2 дена, Минчо Минчев — 1 ден, Михаил Попов — 1 ден, д-р Никола Кръшков — 2 дена, Любен Дамьянов — 5 дни, Младен Билжов — 1 ден, Сава Дълбоков — 4 дни, Филип Гяуров — 4 дни, Янко Димитров — 4 дни.

Следните народни представители са поискали допълнителен отпуск, след като са използвали 20 дни. За разрешаването на този отпуск е нужно съгласието на Народното събрание.

Народният представител Борис Николов моли да му се разреши 1 ден допълнителен отпуск. Ония от г-да народните представители, които са съгласни да му се разреши исканият отпуск, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител Борис Тасков иска 3 дни допълнителен отпуск. Моля, ония г-да народни представители, които са съгласни да му се разреши този отпуск, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител Васил Василев иска 4 дни допълнителен отпуск. Моля, ония г-да народни представители, които са съгласни да му се разреши този отпуск, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител Веселин Дашин моли да му се разреши 4 дни допълнителен отпуск. Моля, ония г-да народни представители, които са съгласни, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител Горан Ангелов моли да му се разреши 1 ден допълнителен отпуск. Моля, ония г-да народни представители,

които са съгласни да му се разреши този отпуск, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител Иван Делев иска да му се разреши 1 ден допълнителен отпуск. Моля, ония г-да народни представители, които са съгласни да му се разреши този отпуск, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител Крум Славов иска допълнителен отпуск 5 дни. Моля, ония, които са съгласни да му се разреши този отпуск, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител Никола Минчев моли за допълнителен отпуск от 4 дни. Моля г-да народните представители, които са съгласни с това искане, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител Никола Янев иска допълнителен отпуск 4 дни. Моля, ония г-да народни представители, които са съгласни с това искане, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител Пело Пеловски иска 4 дни допълнителен отпуск. Моля, ония, които са съгласни с това искане, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител Петър Бомбов моли за допълнителен отпуск 4 дни. Моля, ония, които са съгласни с това искане, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител Петър Ковачев иска допълнителен отпуск 1 ден. Моля, ония, които са съгласни с това искане, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител Спас Николов Христов иска 1 ден допълнителен отпуск. Моля, ония, които са съгласни с това искане, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител Станю Василев Попов моли за 8 дни допълнителен отпуск. Моля, ония, които са съгласни с това искане, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител Янчо Георгиев моли да му се разреши 4 дни допълнителен отпуск. Моля, ония, които са съгласни с това искане, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител Янко Комитов иска 4 дни допълнителен отпуск. Ония, които са съгласни с това искане, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител Стоян Гюров иска 4 дни допълнителен отпуск. Моля, ония г-да народни представители, които са съгласни с това искане, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител Тачо Цолов моли за 4 дни допълнителен отпуск. Моля, ония, които са съгласни с това искане, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител Тодор Лижев моли да му се разреши отпуск по болест 30 дни. Моля, ония г-да народни представители, които са съгласни с това искане, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Г-да народни представители! Преди да пристъпим към дневния дневен ред, поканвам новите народни представители Илия Георгиев Кемалов, от Плеврокопската избирателна колегия, и Борис Костов

Колев, от Старозагорската избирателна колегия, да излязат напред, за да положат предвидената в Конституцията клетва. Моля всички да станат. (Всички стават)

Моля, г-да, повтаряйте думите, които ще чета аз: (Председателят, г-дин Колев, и народните представители Илия Георгиев Кемалев и Борис Костов Колев повтарят: „Където се вляче в члети на народа и на Народната република България, че ще им служи предано и вечно, че ще пази свято и незыснимо Конституцията, че в своята дейност като народен представител ще има пред очи само общонационалните и държавните интереси и ще положи всички усилия за защита на свободата и независимостта на родината. Завях се!“)

Моля да подпишете, г-да, съответния акт, който да предадете на бюрото.

Бюрото има да направи на Събрането следните съобщения.

В канцеларията на Народното събрание е постъпило заявление от народния представител д-р Георги Славчев, избран от Първомайската избирателна колегия, с което последният моли да му се приеме оставката като народен представител, тъй като е назначен за пълномощен министър в Кайро.

Разглеждането и приемането на оставката му и заместването му ще бъде поставено на дневен ред в следващото заседание.

Съобщавам също на Събрането, че ще бъде поставено на дневен ред и заместването на покойния вече народен представител и бивш министър Васил Павурджиев.

В бюрото на Народното събрание е постъпил законопроект за изменение и допълнение на закона за настаняване на работа и осигуряване при безработица. Този законопроект ще бъде разпаден на г-да народните представители и поставен на дневен ред.

Пристъпваме към разглеждане на определения дневен ред:

Първо четене на законопроект за бюджета на Народната република България за 1948 г. — продължение на разискванията.

Има думата народният представител Енчо Стайков.

Енчо Стайков (к): (От трибуната, посрещнат с ръкоплескания) Уважаеми народни представители и представителки! Една от най-важните и отговорни задачи на Народното събрание безспорно е приемането на бюджета на държавата, защото в случая се касае не само за определяне средствата, които ще бъдат събрани и изразходвани, но и защото по този начин се определя и политиката на правителството за един период от една година.

Изтозната на човечеството показва, че народите са водили упорити борби за да могат през свои представители да участват при определяне на данните и след тяхното събиране как да бъдат изразходвани те. Един от лозунгите, в името на които буржоазията, в рамките на феодалното общество поведе борба против феодализма, беше, да могат всички представители да участват при определянето на данните и тяхното изразходване. По-късно обаче, когато буржоазията стана господстваща класа, и по-сетне, когато от прогресивна стана реакционна класа, тя пречеши и сплъсна истинските представители на народа, работниците и селяните да вземат участие в изработването на държавния бюджет.

Обаче през годината на фашистката реакция, ние си спомняме, фашистките управници вземаха старателни мерки, за да попречат на участието на народните представители в изработването на бюджетите. Ако хвърлим един поглед на изпната най-нова политическа история след 9 юни 1923 г., ние можем да отбележим редица факти и случаи, когато фашистките управници прибегваха до най-груби средства, до отстраняване на работнически народни представители, за да не им позволят и им попречат да вземат участие в разискванията и при изработването на държавния бюджет.

На този положителен у нас турни край народната победа на 9 септември. В туй отношение между бюджетите на фашистките управници в миналото и бюджетите на Отечествения фронт безспорно съществуват големи разлики. Отечественият фронт ни най-малко не скрива от народа своята бюджетна политика. Напротив той подлага всички да бъде сложен бюджетът на държавата на обсъждане от всички народни маси, които по този начин да вземат участие в неговото изработване.

Ако направим едно сравнение между бюджета на държавата за 1948 г., който ни е предложен от правителството, и миналите отечественофронтови бюджети, ние не можем да не констатираме изключителна разлика между тях. Каква е тази разлика и на какво се дължи тя?

Новото в бюджета за 1948 г., в неговата структура, в неговата приходна и разходна част, се дължи на измененията в отечественофронтовото развитие на нашата страна, които станаха от 9 септември насам и особено през последната 1947 г. Изтеклата 1947 г. е била с редица изменения и промени, които станаха в нашия обществено-политически живот. На първо място ние имаме този крупен факт, че именно през 1947 г. за първи път у нас беше създаден държавният държавен парадостопански план.

Безспорно създаването на стопанския план е крупно събитие в нашия обществено-политически живот, защото за първи път в историята на нашето стопанство се въвежда планираност и се поставят съответни задачи за реализиране. През изтеклата година ние имаме по-големи такива големи мероприятия, като например тютюневия и спиритния монополи. Освен това не трябва да забравяме купния и важен факт, че именно през 1947 г. беше влязла в сила Конституцията на Народната република България, която не само фиксира историческите завоевания на нашия народ от 9 септември насам, но същевременно

менно разкрива широки и необятни перспективи за по-нататъшното развитие, прогрес и преустройство на нашата родина.

На базата на новата Конституция ние имаме провеждането на редица реформи в нашата страна. Ние имаме пристъпването към едно коренно реорганизиране на държавния апарат и на държавното управление. Достатъчно е да споменем само национализацията на частните фабрики, млини и банки, които реформа безспорно е от историческо значение за нашия народ. И не само това.

Когато говорим за 1947 г., ние не можем да не споменем историческата декларация на Националния комитет на Отечествения фронт от 26 октомври 1947 г. Тази декларация, както и проектоуставът на Отечествения фронт и неговата обновена програма, които са предмет в настоящия момент на всенародно обсъждане, както и предстоящата реорганизация на Отечествения фронт в единна политическа организация — всичко това безспорно говори колко напред отиде нашата страна в своето прогресивно развитие, и то за един такъв кратък период от три години само. Тези промени, които станаха в нашия обществен и политически живот и които намериха отражение по всички линии и посоки на нашия стопански, политически и обществен живот, безспорно не можеха да не сложат своя отпечатък и върху един толкова важен акт, какъвто е бюджетът на държавата.

И затуй първата констатация, която ние трябва да направим, когато искаме да характеризираме новия бюджет на държавата, е безспорно, че неговото изработване се намира под знака на планоуостта, което именно е характерно за нашето стопанство в настоящия момент и въобще за работата на отечественофронтовските правителства.

Безспорно бюджетът на държавата за 1948 г., който, както казах, отразява това основно начало на планоуост, всъщност е още един преходен бюджет и няма две мнения, че с измененията, които предстоят да станат у нас във връзка с приложението на постановленията на Конституцията, ние в скоро време ще имаме възможност да си създадем един бюджет, който да бъде в пълна хармония и съгласие с Конституцията на нашата Народна република България.

От гледна точка на структурата на бюджета ние виждаме в него някои елементи, които липсваха в прежитите отечественофронтови бюджети. Така например ние имаме включването в държавния бюджет за 1948 г. на редица фондове и учреждения, които по-рано нямаша своето отделно самостоятелно съществуване. Тази промяна се налага, за да се създаде съответната централизация. Това безспорно никак не означава, че ще бъде в ущърб на съответните фондове или учреждения. И всякакви подматания и шушукавания в това отношение показват и илюстрират само противонародните дръжви на злостните елементи, защото тази промяна беше необходима във връзка именно с планоуото начало, което се влага в държавния бюджет.

В бюджета също така е предвидено, министърът на финансите да делегира през годината от разрешените бюджетни кредити, със съгласие на съответните министри, необходимите суми за издръжката на околийските народни съвети или управи. Това се налага, понеже околийските съвети още не са създадени у нас — а ще бъдат създадени през настоящата година — и следователно техните бюджети още не са изработени. А както е известно, бюджетите на околийските съвети съставляват неразделна част от бюджета на държавата.

Също така, по силата на чл. 5 от закона за бюджета, по доклад на министъра на финансите Министерският съвет може да разрешава прехвърлянето на кредити от един параграф в друг в едно и също ведомство, ако това се налага от изменение в плана на работата на това ведомство.

По силата на чл. 4 министрите в съгласие с министъра на финансите могат да съкращават през годината отделни длъжности и служби или да разместват такива във връзка с преустройството на министерствата и с организирането на околийските народни съвети и управи. Безспорно тези членове дават съответна гъвкавост и оперативност при упражняването на бюджета, което е необходимо поради съществуващото на едно цяло положение у нас, което още не е приключило, а именно реорганизирането на държавния апарат във връзка с постановленията на новата републиканска Конституция.

Бюджетът на държавата за 1948 г. влиза в своята приходна и разходна част на 69,000,000,000 лв. Като имаме пред вид редицата нови елементи, които съдържа в себе си бюджетът за 1948 г., и именно включването на редица фондове в него, безспорно незначителната сума, с която той е увеличен в сравнение с миналата година, става лесно обяснима и понятна.

Бюджетът на държавата за 1948 година, тъй както ни е представен от министъра на финансите е напълно реален и умишлен и съобразен с възможностите на населението. Най-големите приходи пера се предвиждат от данъка върху оборота и от данъка върху общия доход. Основните принципи, които са легнали под тези данъци, се определят от справедливата данъчна политика на Отечествения фронт, която е насочена към все по-решилно прехвърляне на косвеното облагане, и е построена с оглед имущественото състояние на населението.

Не можем да не отбележим, че в бюджета за предстоящата финансов година се предвиждат вноски от печалбите на държавните предприятия в размер на 3,800,000,000 лв. На това перо ние не можем да не обърнем внимание. С течение на времето във връзка с индустриализацията на нашата страна — тъй като вече индустрията е в пълна изградена, е държавата — това приходи — про все повече и повече ще става един от основните източници на държавния бюджет.

Бюджетът на държавата за 1948 г. е изработен с оглед на разгръщането на строителна работа у нас във връзка с осъществяването на двегодишния народостопански план. Това особено личи, като хвърлим поглед върху неговата разходна част. В миналото през време на буржоазно-фашистките управления средствата, които се събираха с бюджета от гледища заетък на народа, отиваха за укрепването на насилническия държавен апарат, който беше необходим на господстващата класа, за да държи в подчинение народните маси и да ги подлага на ограбване и експлоатация. Днес ние виждаме, че бюджетите на Отечествения фронт все повече са с лице към строителната работа в нашата страна, за осъществяване на строителните мероприятия, които са легнали в основите на двегодишния народостопански план.

Така например за стопанските министерства в бюджета за 1948 г. са предвидени 21.967.000.000 лв. Само по бюджета на Министерството на строежите се предвиждат капиталовложения за 1.500.000.000 лв. за планираните обекти на двегодишния стопански план.

Също така по Министерството на електрификацията и мелниците се предвиждат 1.500.000.000 лв. за строеж на планирани обекти. По Министерството на телеграфите, пощите и телефоните се предвиждат 500.000.000 лв. и т. н. Докато в бюджета за 1947 г. бяха предвидени капиталовложения за 6.000.000.000 лв., то в бюджета за 1948 г. се предвиждат строежи за 9.000.000.000 лв. Следователно, докато разходите за строителството през 1947 г. представляваха 9%, то за 1948 г. те ще бъдат 13% от общата сума на всички разходи.

Това говори най-добре за творческия характер на бюджета за 1948 г., за верния и правилен път, по който ние вървим и все по-смело и решително ще вървим напред.

За Министерството на народната просвета се предвиждат 5.005.000.000 лв., което илюстрира големите грижи, които привъртатството на Отечествения фронт полага за просветното дело в нашата страна. В миналото фашистките управления се надпреварваха да урязват бюджета на народната просвета. Днес ние виждаме какви големи средства, въпреки затрудненията, които преживяваме, отделя народното правителство, за да може да бъде поставено просветното, образователното и учебното дело у нас на нужната висота.

За Комитета за наука, изкуство и култура са предвидени 2.297.000.000 лв. Никога в нашата страна не са полагани толкова грижи за науката, изкуството и културата, никога не са вземани подобни мерки, за да се създадат благоприятни условия за работа и за творчество на нашите научни и културни работници.

Тази правилна политика на Отечествения фронт безспорно ще даде своите благотворни последици за развитието и разцъфтяването на нашата наука и култура, което безспорно ще бъде само от полза за нашето стопанство, за нашия народ и за преуспяването на нашата страна.

Аз трябва да подчертая, че в новия бюджет за културно-просветни нужди са предвидени 200.000.000 лв. повече, отколкото в бюджета за 1947 г. Аз няма да се спирам тук на кредитите, предвидени за Държавната планова комисия и Комисията за държавен контрол, каквито в миналото у нас не съществуваша. Създаването на Държавната планова комисия показва, че ние решително сме скъсали с анархичността на буржоазното стопанство и твърдо и непоколебимо вървим по пътя на плановете стопанство. Самият факт на създаването на Комисия за държавен контрол говори сам по себе си, че това може да бъде направено само от едно истинско народно демократическо управление, защото чрез създаването на този важен орган се вземат мерки за премахването на редица недъзи в нашия държавен и обществен живот, било наследени от миналото, или които сега могат да съществуват, за премахването на бюрократизма, за спазването на законите, и вобще нашият държавен, обществен, политически живот да бъде поставен на нужната висота.

За Министерството на народното здраве са предвидени 3.153.000.000 лв., а за Министерството на труда и социалните грижи 2.030.000.000 лв. Наистина само едно действително народно управление, като това на Отечествения фронт, може и на сегашните трудности, които преживява нашата страна, да отдели такива големи средства за народното здраве, да полага такива грижи за трудещите се в нашата страна. Също така тъй дава бюджетът в сравнение със същите от миналата година, имат значително увеличение.

За Министерството на народната отбрана са предвидени 9.995.000.000 лв. Ето едно разходно перо, което ще бъде посрещнато с пълно доверие от нашия народ, който обича своята народна войска. Българският народ твърдо и непоколебимо стои на позициите на мир и на демокрацията. Той е на страната и в лагера на демократичеките народи, начело с великия Съветски съюз, които са за съзидание на трес мир, за сътрудничество между народите и против нападките на нова война.

Средствата, които ние даваме за нашата народна войска, това са средства да бъде поставена тя на нужната висота. А на нас е известно, че нашата народна войска, това е основният стълб, основният стожер и границната цитадела на нашата национална свобода и независимост. Днес българската войска е в истинския смисъл на думата народна войска. Очистена от фашистките елементи, преустроена на нови начала, днес тя съчетава в себе си най-добрите боеви традиции от историята на българските въоръжени сили, от времето на възраждането и националните революционни борби, на четите и въстаническите отреди на Риковски, Левски и Ботев, на Априлското въстание от 1876 г., на Септемврийското въстание от 1923 г., на епичните борби на българския народ против фашистката диктатура, на славното партизанско движение от 1941-1944 г. и на отечествената война против немските поробители. Нашият героичен народ е готов да даде и-миса и живота за своята народна войска, която е верен страж на националната ни свобода и независимост. (Ръкопляскания от мнозинството)

Същото отношение и чувство на обич питае българският народ към своята народна милиция и гранични войски. Нашият народ никога няма да забрави ужасите на фашистката реакция и тирания, огромните жертви, страдания и обилно пролятата кръв, която той даде за премахване на фашисткото робство и извоюване на своята свобода. И затуй той с готовност прави всичко възможно и отделя необходимите средства, нашата народна милиция да бъде на съответната висота като пазител и страж на народната свобода, на отечественофронтовската власт, както също така той полага всички грижи и за нашите гранични войски, за нашите славни граничари, които бдят на нашите граници и пазят родните предели от вражески домогвания и провокации.

Бюджетът на държавата за 1948 г. отразява големата национална задача, която стои пред нас, а именно в един къс период от 10-15 години да направим това, което другите са извършили за един период от 100 години. А разрешаването на големите стопански задачи е най-добрият залог за осигуряването на националната ни независимост и държавен суверенитет.

Под ръководството на Отечествения фронт нашият трудолюбив народ разгръща своите творчески сили за стопанското преуспяване на страната и изграждане на нашата Народна република. Резултатите от тази упорита работа са вече налице. Изработването на бюджета на държавата за 1948 г. съвпада с приключването на първата година от двегодишния стопански план у нас.

Каква е равностметката на изтеклата година?

Когато говорим за тази равностметка, ние трябва да имаме пред вид и да не забравяме, че върху нашата страна все още тежат последиците от разоренията, причинени от фашистката диктатура, както и последиците от войната. Освен това не трябва да забравяме, че нашето стопанство понесе тежките последици на три последователни сушилни години. Въпреки тези неблагоприятни обстоятелства, за които не може да не се държи сметка и да не се имат пред вид, ние можем да отбележим, че през 1947 г. нашето стопанство извърши нова значителна стъпка напред в своето възстановяване и развитие. От предварителните данни се вижда, че индустриалното производство през 1947 г. е с 30,5% по-голямо, отколкото довоенното през 1939 г., и е с 26% по-голямо от това през 1946 г. Редица индустрии, като каучуковата, кожарската и тютюневата, са преизпълнили плана, други са близо до неговото изпълнение, а трети са работили по-добре, като например машиностроителната, пореди липса на метали, или пък хранителната, поради лошата реколта. Общо индустрията е изпълнила плана за 1947 г. с 83,2%. Не трябва да забравяме обаче, че от първата година на плана, чиято изпълнение започна от 1 април 1947 г., са изминали 9 месеца, и следователно през следващите три месеца процентът за изпълнението на плана значително ще се подобри.

В сравнение с 1946 г. земеделското производство през 1947 г. е с 9% по-високо, но в сравнение с 1939 г. то е с 22% по-ниско. Нашето земеделско стопанство през 1947 г. е дало едва 75% от това, което е предвидено в плана. Основната причина за това положение е лошата реколта през 1947 г., както и двете сушилни години преди това.

Вносът на стоки от чужбина се увеличи от 16.500.000 лв. през 1946 г. на 20 милиарда лева през 1947 г., т. е. увеличение с 21%. Планът за внос обаче е изпълнен само с 60%, което е значителна пречка за пълното осъществяване на предвидените мероприятия в плана за първата година.

През 1947 г. сме изнесли стоки за 27.700.000.000 лв. срещу 16.600.000.000 лв. през 1946 г., или увеличение с 68%. Поради лошата реколта обаче планът не може да бъде осъществен.

Търговският ни баланс през 1947 г. е активен.

Строителството през 1947 г. е направило нова голяма стъпка напред. Вложени са в строителство 34.300.000.000 лв. срещу 21.300.000.000 лв. през 1946 г., или увеличение с 64%, макар планът за строителството да е изпълнен само 63% поради липса на редица строителни материали, като бетоново желязо и др.

Общият брой на работниците и служащите в стопанството се е увеличил на 314 хиляди души срещу 235 хиляди през 1946 г. Особено голямо увеличение са отбелязали работниците в строителството и в индустрията.

Изминалата 1947 г. беше година на усилен труд и упорита борба за преодоляване на трудностите, и резултатите са вече налице. Въпреки лошата реколта, ние имаме едно несъмнено оживление в стопанския живот.

Нашият път не е лек, равен и гладък. Той е съпроводен с преодоляването на много трудности. Такива препятствия и трудности ние ще има да преколичаваме и напред, но, както нтъкна в новогодишното си обръщение министър-председателят др. Георги Димитров, „най-трудните и мъчни дни са вече зад нас. Пред нас се откриват светли перспективи. Ние сега сме сами коначите на своята съдба като народ и народна държава“.

Не трябва да забравяме, че 1947 г., първата година от изпълнението на двегодишния стопански план, беше богата школа за нас. Ние извихохме големи поуки от тази първа планова година и обогатени с този опит още по-твърдо и смело ще крачим напред.

Аз няма да правя паралел между положението у нас и това в страните на тъй наречената западна демокрация, понеже министърът на финансите във вчерашното заседание се спира подробно на този въпрос и привел обилни факти и доказателства в това отношение. Ще подчертая само, че ние сме на прав път, че отиваме напред и все напред и че бъдещето е наше. Докато у нас във всички краища на страната кипи усилената работа, увеличава се производството и няма безработица, то прехвалените страни на западната демокрация се разлизат от вътрешни противоречия, в тях се увеличава безработицата, потисничество и терор, като господстващата капиталистическа класа провежда политиката на изграждане на народните маси. На разхода на такова стопанство все по-застрашено се очертават симтомите на настъпващата нова стопанска криза.

Осъществяването на бюджета на държавата за 1948 г. неминуемо ще гласне напред стопанското развитие на нашата страна, тъй като този бюджет е изработен с оглед на осъществяването и провеждането на двегодишния народостопански план.

Когато обаче говорим за значителните средства, които с новия бюджет на държавата ще бъдат вложени в строителството на крупни предприятия и за развитието на производителните сили, нито за момент не трябва да забравяме за други едни грамадни средства, които не могат да бъдат отнесени в милиарди и които в настоящия момент са в движение в строителството в нашата страна. Тези огромни средства, тези грамадни неизчерпаеми сили — това е желанието и гражданна воля на нашия народ, това е неговата неизчерпаема енергия за коренно преустройство и обновление на нашата страна, за развитието на производителните сили, за разработване на нашите подземни богатства, за създаване на тежка индустрия, за превръщането на нашата страна от изоставаща аграрна страна в напреднала индустриално-аграрна държава.

Израз на този трудов ентузиазъм, който все по-мощно обхваща широките народни маси, ние виждаме в съревнованието в фабриките и полетата, в ударничеството, в славногото наше бригадирско движение, което мобилизира силите не само на нашите прекрасни младежи, но и на техните възрастни братя и бащи. Резултатите от това все по-широко разгърнато се бригадирско движение ние виждаме не само на Перник—Волуяк, на Димитровград и Ханибояз — ние го виждаме в стотиците и хиляди строителни инициативи по градове и села, които се осъществяват надлъж и напреч по различните краища на нашата родина.

За осъществяването на двегодишния стопански план ние не се нуждаем от засми от империалистите. Ние разчитаме преди всичко на нашите собствени сили, на демократичната енергия на българския народ, здраво сплотен под трицветното знаме на Отечествения фронт, под мъдрото ръководство на опитния народен комития, министър-председателя на България д-р. Георги Димитров. Ние добре познаваме резултатите от политиката на реакционните правителства в миналото да сключват заеми от чуждестранните банки, което не винаги поставяше нашата страна в зависимост от големите империалистически държави и ставаше причина, българският народ да пролива своята кръв за чужди неми интереси. Фактите най-добре говорят в това отношение. Така например от 1885 г. до 1935 г. чуждестранните банки са дали заеми на България 40 милиарда лева, а нашият народ е заплащал срещу тях 210 милиарда лева, т. е. 170 милиарда лева повече.

И затова днес нашият народ твърдо следва политиката, преди всичко сам да си помогне. Ние обаче не сме сами. Ние имаме мощни приятели и получаваме тяхната братска и безкористна помощ. Това е на първо място братският Съветски съюз, с чиято помощ ние възстановихме нашето разстроено от фашистите стопанство и успешно провеждаме двегодишния стопански план. Това са другите славянски демократични народи, с които ние се намираме в най-добри отношения и във все по-крепки стопански връзки и взаимопомощ.

Представеният от правителството бюджет на държавата за 1948 г. е един творчески бюджет, съобразен с податните сили на нашия народ, бюджет реален, и затова от името на парламентарната група на Работническата партия — комунисти заявявам, че тя единодушно ще гласува за него. (Ръкоплескания от мнозинството)

Днес, когато пред Народното събрание е поставен за разрешение такъв голям и важен въпрос като въпроса за бюджета на държавата за 1948 г., с който се определят основните линии на нашето стопанство и цялостната ни политика за един период от една година, аз искам да припомня казаното от министър-председателя д-р. Георги Димитров в заключителната му реч от 13 декември 1946 г. при дебати по правителствената декларация:

„С такъв народ като нашия няма трудности и препятствия, които ние не ще можем да преодолим. Това иска знаят и приятели, и врагове. Особено трябва да го знаят и запомнят завинаги явните и скрити народни врагове.

Делото на нашия свободолюбив и трудолюбив народ е право. То е в здрав народни ръце и той ще победи, въпреки всичко! За тая победа струва си да се дават всички сили и способности, да се понесат всички временни лишения и жертви.

И нашият народ е готовост ще стори това, защото е дълбоко убеден, че само така ще осигури завинаги своята свобода и независимост, своето движение напред и все напред към върховете на истинското народно благоденствие и национално, морално и духовно величие.

Нашият народ е малък, по той може да бъде и непременно ще стане под ръководството на Отечествения фронт, по своята воля национален дух, желанието, трудолюбие и неизчерпаеми творчески способности, един образец и всеобщо движение вперед в световното на свободолюбивите демократични народи на Балканите и в цял свят“ (Ръкоплескания от мнозинството)

Председателствал д-р Георги Атанасов: Има думата народният представител д-р Пенчо Костурков.

Д-р Пенчо Костурков (р): (От трибуната) Уважаеми народни представители! Поставеният на обсъждане бюджет на държавата за 1948 г. е първият държавен бюджет след влизане в сила на новата Конституция. Естествено бе той да бъде съобразен с начертаната в Конституцията държавна реорганизация, както и с разширените стопански, социални и културни задачи, които основният закон поставя на държавната власт за осигуряване всеобщия напредък на Народната република. Също така и извършените през 1947 г. основни преобразования не можеха да не дадат отражение и върху държавния бюджет.

Тенденцията за все по-голяма намеса на държавата в стопанския живот, началото на която бе поставено след 9 септември 1944 г.

с въвеждане на обществен контрол върху предприятията и с премия напред в ръцете на публичните органи на външната и преобладаващата част от вътрешната търговия, както и създаването на държавни монополи върху тютюна, спирта и застрахователно дело, оказваха въздействие върху приходноизточниците на държавата. Но най-малкото на последната в стопанската област доби необикновено развитие в края на 1947 г. с прокарването на крупните реформи за национализация на частните индустриални и минни предприятия и въвеждане на държавен монопол върху банките.

С последните исторически реформи които разчистиха пътя за осъществяването на социализма и които правят възможно запаред премахването на експлоатацията на човек от човек, държавният стопански сектор се разшири до такъв степен за сметка на частния сектор, че днес голяма част от средствата и оръдията за производство са държавни. Минните, горите, съобщителните и транспортни средства, фабриките, заводите, заводите, частните банки и други предприятия принадлежат на държавата.

С така настъпилото стопанско преустройство се променили и обектите на данъчния събор. С излизането на новия стопански закон, поради промените в преустройството му на нови начала, при които индустриалната, минната и банковата собственост и търговията от частно-капиталистически стават общонародни, се измени и структурата на държавния бюджет.

В миналото, при господството на частно-капиталистическата система, държавният бюджет се съставяше чрез избиране на средства да покрие разходите по общото управление на държавата и задоволяване на елементарните културни и социални нужди на народа, като твърде малко се отделяше за стопански инициативи на публичната власт. Поощряваше се главно частният начин. Бюджетите на отечественофронтовската власт и особено миналогодишният и тазгодишният имат други задачи — те са в услуга на плановете стопанско развитие на страната и на всеобщото задоволяване нуждите на народните маси.

Държавният бюджет за 1948 г. се коренно различава както по своята форма, така и по своята същност от бюджетите преди 9 септември. Преди всичко новият бюджет е изработен въз основа на нови технически начала, които му придават по-друг вид. Бюджетът за 1948 г. се отличава със своята прегледност, единство и нова структура. С него се тура край на досегашната бюджетна практика да се предлага на Народното събрание един обемист и обременен с подробно изброяване на приходноизточниците бюджет и с още по-подробно посочване на най-малките разходи в него. Така, вместо 131 приходни параграфи, колкото имаше бюджетът за 1947 г., приходноизточниците за 1948 г. са сведени на 54. Това намаляние е постигнато чрез събиране и сливане на близки и сродни приходни пера в по-малко параграфи. Същото начало е проведено и в разходния бюджет, като кредитите за лични и веществени разходи, еднакви по своето естество, добиват ново, обсто подразделение. Това се отнася до външната страна, до техниката на бюджета.

Но новият бюджет носи и други характерни белези, които го отличават от тези на миналите политически режими. Бюджетът за текущата година обхваща не само приходно-разходите на държавата, но включва и бюджетите на редица фондове и на държавни и автономни учреждения, както и кредити за издръжка на околните народни съвети. Така, в държавния бюджет са включени фонд „Пенсии за изслужено време“, фонд „Земеделски пенсии“, бюджетът на Българската държавна лотария, Камарата на народната култура, народни театри и др.

Тези подобновеления внасят подобрене в държавния бюджет, тъй като с тях се осъществява началото на единството в бюджета. Както каза в своето магистрално изложение вчера министърът на финансите, „се бюджета за 1948 г. се осъществява почти пълно единство по отношение на всички приходи и разходи на централните държавни органи и на контролираните от тях фондове“. Задача на близкото бъдеще е включването в държавния бюджет на бюджетите на местните народни съвети и на всички отделни подразделения на централните ведомства за постигане на пълно бюджетно единство и универсалност, при който случай бюджетът ще представлява един общ, цялостен план за набиране на средства и за тяхното разпределение за посрещане стопанските, социални и културни нужди на народа и за обезпечаване правилното функциониране на държавния апарат и местните му органи.

В същото време той ще отразява цялостно състоянието на държавните финансии и тези на местните народни съвети. Естествено включването на фондовете и други учреждения предизвиква увеличение, налюпа обема на бюджета, но това не е реално увеличение на държавните разходи, а само видимо, външно.

След подробното изложение на министъра на финансите, в което той очерта стопанското положение на страната през изтеклата година, неблагоприятните условия, при които се извършаваше стопанският план и се утвърждаваше бюджетът за миналата година, което бе съпроводено с подробни цифри и изчерпателни данни, излизаше е да ги припомним днес. Ще се спра накратко само на новите насоки на бюджета и на все по-засилващата се връзка и взаимнодействие между държавния бюджет и народостопанския план.

Едно бегло сравнително разглеждане на бюджета от миналата и текущата година показва последователността в следването от правителството на Отечествения фронт финансовата политика. Цифрите в приходната и разходната част на бюджетопроекта разкриват тенденцията към увеличение на прякото облагане. Съотношението между постъпващата от преките и косвените данни продължава и през текущата бюджетна година да се изменя в полза на първата категория облагания и да засяга главно големите приходи и обороти. Това засилване приходите от преките данни е безспорно признак за демократизиране на нашата данъчна система, защото чрез него се осъществява данъчната справедливост.

С въвеждане на данъка върху общия доход през 1947 г. са били освободени от облагане около 400 хиляди дребни данъкоплатци, което е един огромен резултат за прогресивното облагане на доходите. По новия бюджет се предвижда да постъпят от данъка върху оборота 26.500.000.000 лв., а от данъка върху общия доход 7.200.000.000 лв., или общо от тези два преки данъка постъпленията ще възлизат на 33.700.000.000 лв. — което представлява приблизително 50% от общия приходен бюджет на държавата за 1948 г., без да имаме пред вид други преки облагания на данъкоплатците.

Очевидно данъкът върху оборота, чувствително изменен с въвеждане в Народното събрание от министъра на финансите законопроект за данъка върху оборота, и данъкът върху общия доход се очертават като основни данъци и главен приходоизточник в изграждането на новата данъчна система.

Друго важно приходно перо е вноски от печалбите на държавните предприятия, предвидено в размер на 3.800.000.000 лв. Този приходоизточник ще добива все по-голямо значение в бъдеще, след национализацията на частните мини и индустрията. Макар и отделени на самостоятелна държавата ще може да използва за своя бюджет част от натрупаните печалби на тези предприятия за посрещане на общонародни нужди.

От анализа, който министърът на финансите направи на упражнението на бюджета за 1947 г., се вижда, че постъпленията както от поменатите приходни източници, така и от митата, гербовия налог, акциз, берии, такси и други косвени облагания отговарят на предвижданията, следователно бюджетът за 1947 г. е реален и уравновесен. А това благоприятно приключване на миналогодишния бюджет създава здрава база и за новия.

Колкото за разходния бюджет за 1948 г., той е съобразен с растящите стопански, социални и културни нужди на новата държава, но и с реалните възможности на приходоизточниците. Ако разделим разходните пера на три групи: разходи по общото управление, разходи за стопанска дейност — главно капиталовложения — и такива за културни и социални цели, веднага изпъкват големите кредити, които се предвиждат за финансиране на мероприятията по стопанския план, или за капиталовложения. Средствата за миналата година, сега се предвиждат 9 милиарда — или едно увеличение от 50%. Кредитите за капиталовложенията съставляват 13% от общата сума на разходите по бюджета. Това се налага от интересите на народното стопанство. Само чрез бюджетни средства може засега да се обезпечи онова голямо и всеотдайно строителство, в което се е ангажира държавата, за да тиасне с бързи крачки напред стопанското развитие на страната и да даде нова, социалистическа насока на строителството.

За довършване на започнатите мероприятия и за изпълнение на нови, предвидени по плана за тази година, в бюджетите на министерствата са вписани големи кредити. Доколкото новият бюджет е тясно свързан с изпълнението на народостопанския план се вижда от обстоятелството, че за много министерства грамадната част от предвидените кредити са предназначени за разходи по планирани обекти, одобрени от Държавната планова комисия, съгласно народостопанския план за 1948 г. Така кредитите за финансиране мероприятията по плана варират от 30% до 90% от общия разходен бюджет на стопанските и технически министерства. На първо място стои новосъздаденото по новата Конституция Министерство на мините и подземните богатства, което има за задача да измири и развие находищата се, но досега в голямата си част неизползувани природни богатства в страната. От целия бюджет на това министерство, възлизан на 1.043.000.000 лв., за капиталовложения са отделени 900 милиона — близо 90%. Приблизително в същия размер са предназначени кредити за капиталовложения и в Министерството на електрификацията и мелiorациите; повече от 75% от разходните средства в Министерството на индустрията и занаятите и 50% в Министерството на строежите и пътищата се подлъчат за същите цели.

Тези милиардни средства, които при скромните възможности на нашето стопанство и бюджет са предназначени за индустриализация, за строежи и мелiorации, прилават творчески характер на държавния бюджет и носят големи утешителни резултати за стопанския възход на Народната република. С тези средства и с труда на стотици хиляди работници от фабриките, заводите и строителните мероприятия, както и с енергията и безплатния труд и жертви на десетки хиляди младежки бригадири, които имат зад себе си вече големи, епохални дела, ще бъде изградено в течение на не много години индустриализирането на страната и модернизирането на нашето стопанство, за да се създаде благоденствие на народните маси и се осигури икономическата независимост на републиката.

Всички жертви, които се правят в днешно време в тази насока, ще бъдат оценени от населението, защото завършените скоро индустриални и други мероприятия, като язовири и електроцентрали, ще бъдат включени в производствения процес и поставени в услуга на народното стопанство и ще почнат да дават в непродължително време своя стопански и производствен ефект.

Ние имаме пред себе си опита от миналата година. Добитите резултати от плановата стопанска дейност през 1947 г. са положителни и окуражителни за народното стопанство. Въпреки неблагоприятните условия, създадени от лоната реколта, и през изтеклата 1947 г. индустриалното производство е направило значителен успех: то е увеличено с 26% в сравнение с това от 1946 г. и надминава с 30% доводното от 1939 г. Това е голям факт, който сочи, че нашата страна е превъзможала най-големите затруднения по пътя на своето стопанско възстановяване след разстройството, причинено от войната. Този успех се дължи главно на упорития и организиран труд за бързо и срочно изпълнение на мероприятията по стопан-

ския план и на високото съзнание у работниците, че трябва да падат прегнат всички сили за увеличаване на производството.

Наистина не във всички клонове на индустрията планът е изпълнен. Минусата на достатъчно сурови материали и лоната реколта попречиха на това. Според официални данни, за първите девет месеца — значи, до края на 1947 г. — планът е осъществен с около 85% общо за индустрията, а в областта на земеделието — с 75%. Поради незадоволителната реколта не може да се постигне увеличаване на общия ръст на земеделското производство с 13%, както бе предвидено по плана — един процент сам по себе си не голям и реално постижим при нормална земеделска година. Лоната реколта през миналата година се отрази както в индустрията, така и в стопанския живот изобщо, като затрудни снабдяването на населението.

При тази неблагоприятна обстановка стават още по-ценни постигнатите резултати в областта на индустрията и още по-голямо напрежение се налага през 1948 г. за осъществяване втората половина от стопанския план. Засиленото стопанско сътрудничество с великия Съветски съюз и с братска Югославия, след сключване на Бадските спогодби, както и с другите страни, ще ни осигури през 1948 г. внос на повече стоки и материали, необходими за пълното изпълнение на стопанския план. Надяваме се също, че новата година ще бъде по-благоприятна за земеделието.

На края дължа да отбележа, че политиката на икономии и рационализация на службите е приключена на дело с тизгодишния бюджет с закриване на някои автономни учреждения, като фондирата и стоковата борса. Върховната стопанска и областните стопански камари, съществуването на които институти, при днешните стопански условия и новото устройство на държавата, не се повече оправдава. В тази област има да се правят още много промени, с оглед пълното рационализиране на държавните и автономни учреждения.

Характерна черта на новия бюджет са известни съкращения, прокарани в някои министерства. Значително намаление имаме в бюджета на Министерството на финансите — с 234.000.000 лв., в бюджета на Министерството на народното здраве — с повече от 500.000.000 лв., като се държи сметка, че разходите за физкультура и спорт, по-рано тук, сега преминават в друго ведомство. Силно и бюджетът на Министерството на правосъдието, включително този на прокуратурата, е намален с повече от 250.000.000 лв.

Уважаеми народни представители! Изграден върху здрави, демократични основи, пропит от духа на новата Конституция, опрян на бюджетното упражняване от миналата година, новият бюджет на държавата е един творчески и уравновесен бюджет, който ще бъде реализиран от правителството на Отечествения фронт под мъдрото ръководство на големия държавник, министър-председателя Георги Димитров, за да донесе стопански и културен подем на родината.

От името на радикалската парламентарна група заявявам, че ще гласуваме бюджета на държавата за 1948 г. (Ръкоплескания)

Председателстващ д-р Георги Атанасов: Има думата народният представител Георги Данков.

Георги Данков (з): (От трибуната. Посрещан с ръкоплескания) Уважаеми народни представители и народни представители! Поставен е пред нас от г-н министъра на финансите за разглеждане законопроектът за бюджета на нашата Народна република за финансовата 1948 г. Чухме вчера в експозето на уважаемия г-н министър на финансите по него. Това е първият бюджет, който ние имаме да разгледаме след създаването на нашата народна Конституция.

Не само у нас, но и във всички големи и малки държави разглеждането бюджета на държавата представлява един въпрос от голямо значение, или още по-правилно казано — разглеждането на бюджета на държавата представлява един от най-важните, един от най-големите парламентарни въпроси на една страна. Защо е така? Така е, защото бюджетът на държавата е истинско отражение на политиката на известна власт или на известно правителство. Той е лъкът на тази власт, от него най-добре може да се види каква политика провежда дадено правителство, т. е. дали неговата политика е в хармония с народните интереси, дали тя е праведна, народополезна или е регресиона и противна на народните интереси. Затова именно, когато ще трябва да обсъждаме и гласуваме предложеният ни законопроект за бюджета, ние ще трябва да бъдем обективни, ще трябва да преценим най-обстойно дали въобще предложеният ни законопроект за бюджета е съобразен с нашата действителност и с материалните възможности на нашия народ, и чак тогава да се произнесем.

За да можем обаче все пак да оценим или по-право да определим какви са преимуществата на настоящия закон за бюджета пред тия на миналите режими, необходимо е да хвърлим макар и един бегъл поглед върху мрачното минало преди 9 септември. Саме тогава ще можем да видим доколко нашият бюджет днес е народен.

Всички знаем как нашето деветосептемврийско въстание запали нашия народ, всички знаем неговото окаяно положение и затова най-добре ние можем да имаме представа за бюджетите на миналите правителства и за политиката, която са провеждали те. В миналото бюджетите се изготвяха с оглед политиката на монархическия режим и управление. Бюджетите на тия управления бяха инструмент за ограбване на народа и най-вече за организиране на войните, които империалистическа Германия възлагаше като задача на нейния притежител у нас — монарха. И затова именно нашият народ на 9 септември посрещна с такава голяма любов промяната, която стана, и затова именно той с такъв изотдайност се пригответе в помощ на нашата отечественофронтова власт. Дадените от на-

рода през отечествената война 30.000 човешки жертви и разходваните във връзка с тая война над 100 милиарда лева са най-красноречиво доказателство за съзнанието на народа и за неговото желание да подкрепи своята народна власт. Но когато историкът някога ще преценява голямото значение на 9 септември и голямата полза, който извършил нашият народ, той няма да забрави да упомене също и още един факт, именно факта, с какво желание нашият народ се притече на помощ при осъществяването на нашия народен заем за затвърдяване на нашите финансии въобще. Народът ни даде всичко, което можеше да даде, и най-вече трудовите маси дадоха всичко с най-голяма готовност, защото те най-много съзнаваха нуждата от своя народна власт. Но в същото време плаше и хора, които работеха против заема, работеха въобще против правителствената политика, желаейки да компрометират стремежите на властта и да я провалят.

Драги, уважаеми народни представители и представителки! С прокарването на редица закони от важен, даже от епохален характер и значение, като законите за аграрната реформа, за прогресивно-подоходния данък, за военновременните печалби, за двегодишния стопански план и редица други закони, правителствата на Отечественния фронт успяха в първите години след 9 септември 1944 г. да изработят бюджети, които дадоха известно облекчение на икономически слабите слоеве, като голямата тежест падаше вече върху икономически по-силните.

Но трябва да се отбележи, че въпреки всичко това чувствуваше се, че има нещо, което още не може да се проследие, именно наследството от бившите фашистки управления и наследството от жестоката война, която бушува над човечеството толкова години подред, което допринесе много за влошаването положението на нашата власт. Затуй, въпреки тия закони, казвам, все пак тук-таме се чувствуваша някои недостатъци, някои несъдовлявания на нуждите на широките народни маси — което нашите врагове използваха най-безогледно. Тогава именно нашата реакция, външна и вътрешна, използвайки тези малки неудачи на нашата власт, се помъчи да влоши още повече положението. Така наречените земеделци, които аз наричам псевдоземеделци, като Гемето, като Никола Петков, пусяха своите агенти, и до известна степен действително те успяха да вселят смут в душата на някои слабоверни хора. Помощници на тези именно агенти, на тогавашната въобще реакция, бяха и нашите тук седящи от дясно опозиционери. След провеждането на процесите срещу заговорниците фашисти и офицери, след процеса на Никола Петков и след декларациите, които подадоха техните последователи, а именно: Бумбаров, Павлов и пр. и пр., политически нашата опозиция окончателно беше разоръжена пред народа и тя е напълно ликвидирала. Вътрешно и външно страната ни беше и е вече заздравена.

Но фактически липсваше най-важното, уважаеми народни представители и народни представителки, а именно това, че у нас, въпреки че ние имаме политическата победа, нашата реакция беше още силна икономически, нашите едри капиталисти, нашите банкери, нашите фабриканти още имаха възможност скъпо да плащат своите агенти и да се стремят да подронят нашата народна власт. Те най-много разчитаха на помощ отвън, защото мислеха, че тя непременно ще им дойде. Те разчитаха, че това, което е у нас, е един компарен сън, една огнена греска, от която ще им се понавкуват устните, но все пак ще мине и ще настане това, което е било преди, и че те ще могат пак да яхнат гърба на народа.

Но това не стана. Не стана, защото нашата нова Конституция е вече създадена и чрез нея ние вече утвърждаваме съвършено нови основи на нашата власт, съвършено нов ред у нас. Ние можахме със създадените в последно време закони за национализацията на нашата индустрия и мините и за национализацията на банките окончателно да отнемем икономическата мощ на нашата реакция, да я ликвидираме, и всичко основа, което тя беше ограбила, откраднала от нашия народ, да го върнем обратно на народа.

Нашата народна Конституция дава съвършено нов строеж на нашата република. Предвиждат се съвършено нови органи и институти на народната власт, което ще рече, че когато се съставя бюджетен план и въобще бюджет за правилното функциониране на тая власт, неговото изготвяне ще е съвършено различно от методите, по които са изготвяни всички минали бюджети, и задачите, които ще стоят на първо място за осъществяване през бюджетната година, ще са съвършено други от тия на бившите бюджети.

Ясно са упоменати в новата на Конституция кои са тия нови институти. Ясно се каза и в декларацията, която направи г-н министър-председателят Георги Димитров, какъв ще е пътът на правителството, какво то ще стори, за да се преобрази нашата стара действителност, нашият стар държавен апарат към постановленията на новата Конституция. Между другото г-н министър-председателят бе казал в декларацията още на първото обръщане от негово правителство — т. е. още на 28 ноември 1946 г. — следното, което ще важи и за днес и утре: „В областта на финансите новото правителство ще изработи един уравновесен бюджет, реален и творчески, който да съответствува на податните сили на българския народ и да съдействува за стопанското и културно строителство...“

Правителството счита за необходимо да подложи на ревизия платените таблици на държавните чиновници и служници с цел да се стабилизира и подобри тяхното положение, като прибегне в същото време към необходимата рационализация и опростяване на службите.

Правителството счита, че за осъществяването стопанската програма на Отечественния фронт ще бъде необходимо напрежението на всички народни материални и морални сили, неговата готовност за всеполюсния личен, а не само с материалност и усвоен труд ще се осигури стопанският възход на нашата страна и благоденствието на нашия народ.

Тая декларация на г-н министър-председателя беше същевременно и призив, който широките народни трудови маси чуха до един и мобилизираха всичките си морални и материални възможности да осъществят тая негова декларация на дело. С непосилен труд и лишения нашите селяни, бичувани от страшна суша, дадоха всички сили и подкрепа, за да изпълнят възложените им задачи и нареди. Работниците в фабриките и другите разгаряха небавно съревнование за наднормено и качествено производство. А нашата златна младеж, нашите бригадери и бригадирки от селата и градовете създадоха дела, които ще останат за винаги паметници в нашия трудов живот. Проходът Хаинбоаз, линията Перник-Волуяк и безброй още много обекти, започнати и завършени само за един сезон, ще бъдат сочени за пример на трудов героизъм на бъдещите поколения.

От друга страна, във връзка с направената от г-н министър-председателя декларация и с оглед на постановленията на новата народна Конституция правителството назначи една комисия, разделена на три подкомисии, на която бе възложено да обследва всички ведомства на държавния апарат и да направи съответните препоръки пред Министерския съвет за устройството на тия ведомства по такъв начин, че да бъдат отстранени всички признаци на бюрократизъм и паразитизъм, за да се създаде един жизнеспособен и деен държавен апарат, който да отговаря на времето и на нуждите на републиката. Новото устройство на ведомствата на държавния апарат трябва да държи сметка за пестенето на народната пара, като не се допускат никакви дублиражи се или отживели вече за отечественофронтската ни ера служби, които в миналото бяха приети на службогоди и служежа за издържане хансиите на бившите фашистки режими.

Задачата си комисията трябва да изпълни в срок, за да легне новата структура в сега предложенния ни закон за бюджета на Народната ни република за финансовата 1948 г.

Като член на тая комисия трябва да кажа, че констатациите ни по устройството на всички ведомства, наследени от бившите режими, са наистина много интересни. Системата за построяването на тия ведомства е била създадена така, че всякой чиновник е гледал да се крие зад други, най-важното — по възможност друг да работи заради него. Затова именно е имало стремеж към начастуване, като освен това съблазня е била и по-голямата заплата. Например старият държавен апарат във всички ведомства беше изграден така: министър, главен секретар, главен директор, директор, началник на отдел, началник на отделение, началник на служба и началник на бюро — т. е. осем стъпала. При тая система на началствували се е стигало дотам, че в един и същи отдел или отделение е имало по няколко началници, а фактически не е бил нужен нито един. Това извънредно много обременяваше бюджета на държавата, а освен това създаваше един бавен и често неподвижен апарат, защото докато известно наредждане или преписка слезе от най-висшия до най-нисшия началник и се върне обратно, изминава много време и въпросът или наредждането, които са били предмет на дадена преписка, са изгубили често пътя своето значение като изостанали за времето.

При новата структура, създадена във ведомствата на нашия държавен апарат и легнала вече в основите на разглеждания бюджет, съставът на службите е съвършено друг, а именно: министър, помощник-министър, началник отдел или директор и изпълнители — референти, докладници, инспектори и т. н. т. е. има само четири степени. Трябва да се отбележи, че в отдела не съществуват отделения или други по-нисши служби, а такива могат да съществуват само тогава, и то самостоятелно, ако по естеството си са по-малки и не могат да бъдат отдел или отделение и пр. Така че степените повече от четири не се увеличават. Тоя метод на държавно устройство е възприет и в другите демократични страни, като Съветския съюз, Югославия и пр., и затова там се работи с извънредно голяма експедитивност и точност. Намалява се с това значителен процент от персонала на ведомствата и се намаляват личните разходи за същите.

Основна промяна се прави с въвеждането на новата бюджетна структура и в самата функция на дадено ведомство, т. е. то с вече не държавен оперативен орган, който да върши всичко долу чрез своите чиновници тук и поделенията си в провинцията, а остава само един държавен контролно-оперативен орган, който следи и направлява всичките служби, а последните в повечето случаи минават на самостоятелна издръжка, организирани в държавни обединения, или минават под ръководството на някои местни — общински или околийски — съвети.

С оглед да бъде координирана дейността на всички ведомства и техните подразделения и за да могат те правилно да бъдат ръководени, създаде се и нещо ново в тяхното устройство, а именно създадох се помощник-министри съобразно големината и нуждите на ведомствата, които, като подобрени и компетентни хора, обединяват и ръководят отделни сектори в дадено ведомство и по тоя начин спомогат за отстраняване на излишната издръжка в миналото, за която преди малко говорих. Създаде се и планов отдел или отделение и кадров отдел или отделение при всяко ведомство, за да се проучва и направлява дейността, която има ведомството, и да се подбират съответните изпълнители на тая дейност. И въпреки създаването на тия нови служби, които ще улеснят извънредно много държавния апарат, получиха се значителни намаления в състава на централните ръководства, като министерства и др. Таблицата, която имам на ръка тук, най-красноречиво доказва това.

Не ще бъде безинтересно за Великото народно събрание, вярвам, ако прочета цялата тая таблица. Но тъй като трябва да държа сметка за времето за говорене, с което разполагам, аз ще спомена само, че след направената промяна в структурата на апарата във всички министерства и след отделянето на многото дирекции и пр. на самостоятелна издръжка, стигна се само по себе си и до намаление на пер-

сонала им в значителен процент. Това намаление естествено даде своето отражение и в разглеждания сега от нас бюджет и особено в параграфите за личния състав на министерствата.

Системата за изваждане всички подаващи се да организирани на самоиздръжка служби и откъсването им от държавния бюджет ще облекчи още повече нашите бъдещи бюджети и на- стоящи, тъй като през течение на тая година, би- ло в началото, било към средата, ще минат към самоиздръжка всички минни от Министерството на мините и подземните богатства. Ще минат на самоиздръжка и разни служби от други министерства, като Дирекцията за земоустройство и када- стръ при Министерството на земеделието и горите и др. От друга страна тая система ликвидира с оная безотговорност и нехайство, които се забелязваха в ръководните служби на много държавни стопанства, чито ръководители чиновници и служители се смятаха само чиновници на държавата, бореа се за по-големи служби и за- плати, а поверените им имоти, стопанства и пр. бяха за тях чужди, т. е. държавни, и следователно можеха да приключват с какъта да е резултат, с печалба или загуба, безразлично — бюджетът ще го покрие, т. е. народът ще плати загубата. На този е сложен вече окончателен край, защото тия държавни стопанства сега ще трябва сами да се грижат за себе си, а отгоре само ще се контролират. Те са длъжни да живеят такаъв живот, длъжни са така да се развиват, че да се самоиздръжат и да помагат още на самия държавен апа- рат съобразно условията им. Самото им отделяне на самоиздръжка ще ги принуди да работят с желание и съзнание за себе си и за самото стопанство. А ония, които не сторят това, които смятат, че тяхната работа е да не работят, ще си отидат. Народът ни има достатъчно голям и съзнателни труженици във всички области на стопанския живот, които ще заемат тия места.

Уважаеми народни представители и народни представителки! Бих желал да кажа нещо и за откритите нови държавни институти, като Министерството на местното стопанство и благоустройството, Коми- ссията за държавен контрол, Държавната планова комисия, Мини- стерството на мините и подземните богатства и др., но тъй като не много отдавна, при окончателното приемане на новата ни Конститу- ция, се дадоха обстоятелствени доклади за необходимостта от тяхното създаване и голямата пародоложена задача, която им се възлага за осъществяване, то аз няма да се спирам подробно върху техните бюджети. Ще кажа само това, че с малко изключение тия ведом- ства са извадени, отделени сектори от съществувалите преди това министерства, за да могат в самостоятелен живот да се развиват и разрастват съобразно нуждите и волята на общонародните ни ин- тереси. Тяхното създаване е едно още по-голямо усъвършенствува- не на държавния ни апарат, без с това да е отежнен, да е обремен- нен самият бюджет. Например Дирекцията на пощите, телеграфите и телефоните стана министерство и бюджетът ѝ се отдели от този на железниците. Отдели се тия две дирекции и се възлагат в ми- нистерства, като по такъв начин стапат още по-лесноособни, без да се отежнява държавата, респективно — бюджетът. Напротив, с разделянето им стана възможно Дирекцията на железниците да ми- не на самоиздръжка, като с това се постигна едно голямо облекче- ние на държавния бюджет, защото самото министерство остана из- градено само от 111 души персонал с един министър и двама по- мощник-министри. Това е едно контролно ръководство от подбрани и дейни хора, което ще може много по-добре да ръководи нашите съобщения, отколкото когато имяхме едно общо министерство със сложен апарат.

Въобще при създадения така бюджет за нашия държавен апарат е отговорено на постановленията на нашата Димитровска Конститу- ция, израз на народната воля. Отговорно е също и на повелата на чл. 1 от закона за бюджета, който гласи: „Бюджетът на Народно- република България е план, съдържащ всички кредити за из- вършване необходимите през годината разходи по стопанското из- граждане, материалното и културно повдигане, социалното осигуря- ване на народните маси, обезпечаването на държавната независи- мост, осигуряването отбранителната мощ на страната и издръжката на държавния апарат, както и всички приходи за покриване на тия разходи и т. н.

Уважаеми народни представители и народни представителки! На- жесените на нашия народ и на нашата държава поражения от бив- шите грабителски царски режими, от последната война и от после- дователните три сушави години много още тежат и дават отпечатък върху живота на страната ни въобще. Сега нейните граждани търпят още редица лишения и несгоди в материално, културно, просветно и здравно отношение. Трудовият ни народ, сплотен съзнателно и здраво към народната ни власт, ръководена от достойния му пред- ставител, най-достойния му учител Георги Димитров, дава всичките си сили за излекуване на раните от миналото и за изградване на един заслужено добър и радостен живот. Има още много да рабо- тим, и то при трудни условия. Ще търпим също и някои лишения. Но едно е утешително и безспорно — че ние вървим напред, че въ- преки всички трудности нашият народ след 9 септември за късо време измина толкова дълъг път в своите постижения и завоевания, в стопанския и културния живот, какъто не са изминали народите на ниска от така наречените „западни демокрации“. Вследствие на съществуващата у тях капиталистическа система, въздъхнователка на империализма и нови войни, народите, трудовите маси на тия страни изнемогат материално без светли перспективи за своето бъдеще. Там безработицата ги задушава. Бушуват огромни стачки, бият се по- улици барикади и пр., а това са симптоми за агонията на един за- гиващ строй. У нас, където властта е в ръцете на самия народ, и в другите страни с народно-демократични управления като Съветския съюз, Федеративна народна република Югославия, Румъния, Пол- ша, Чехославия, Унгария, Албания и други страни с народноdemo- кратични управления, не съществуват причини за безработица, за

стачки и пр. Ние работим и градим нашето народно благоденствие по нови пътища — по пътя на социализма — покровителствувани от великата страна на социализма и нейния велик водач генерал-имус Сталин.

Когато гърчешите се от стопанска и социална криза западни де- мокрации налагат от ден на ден все по-големи ограничения в из- хранването и условията за живот на техните граждани, точно в това време Съветският съюз, страната, която най-много пострада от вой- ната, успя само за три години да изведе своето народно стопанство на такова положение, че да премахне купонната система, и не само това, но да сключи договори за износ на храни в някои от тия страни на западната демокрация, които чакаха подкрепа от плана Маршал.

Ние, вървещи по пътя, начертан от учителя и вожд на народа ни др. Георги Димитров, пътя на Отечествения фронт, макар и с толкова тежко наследство от миналите режими, успяхме и успяваме със собствени наши родни сили и с подкрепата на братския Съвет- ски съюз, който чрез търговските ни връзки ни помогна много да излезем от най-големите трудности, без да сме получавали някаква помощ от УНПРА, какъто изобщо не дава на монархо-фашистка Гърция, Италия и др. Не се нуждаем и от помощи чрез разните пла- нове на чуждите империалисти за стопанско и политическо завладя- ване на Европа. Нашата „УНПРА“ — това е съзнанието и трудолю- бието на нашите селяни и работници, които неуморно произвеждат блага за нуждите на страната ни и за подпомагане на своята народна власт. Нашият план „Маршал“ — това е политическата зрялост на нашия народ, на нашите народни политически партии, организирани в Отечествения фронт, които, обединявайки в себе си здравите на- родни сили, широките трудови маси от селата и градовете успяха да ги поведат по най-правилния път за излекуване народните рани от фашизма, от експлоататорския капитализъм и от пораженията, нанесени ни от последната световна война.

Нашият народ има вече своя план, има своя път, за да даде и той своята дан, своя принос при изграждането на международната соли- дарност и прогреса на целокупното човечество.

Това е пътят, който осветява петолъчната звезда на Съветския съюз, пътят на великите Ленин и Сталин, пътят към социализма, пътят към добруването на трудеца се човек.

Външната политика на миролюбие, която води нашата отечество- изобретателна власт, допринася за възстановяване и по-лесен, който още сключихме с Титова Югославия, с демократична Албания и които ще сключим с всяка друга близка или далечна демократична дър- жава, са най-ярко доказателство, че ние сме на позициите на мира и прогреса, които изобщо ще заимчиваваме. Нашият народ нито ще се поддава на уговорите на империалистите, нито ще се убои от тях. Той е вече достатъчно зрял, така както са зрели вече на- родите на всички страни, за да не допуснат какъвто и да било аван- тура на империалистите.

Уважаеми народни представители и народни представителки! Спи- райки се по-подробно върху закона за бюджета на Народната ни ре- публика за финансовата 1948 г., който възлиза на 69.000.000.000 лв., и преценявайки го всеотрично както по отношение на неговата реал- ност, на неговата приложимост, така и по отношение на разпреде- лението на неговите приходи и разходи, ние можем да констатираме, че той е напълно съобразен с закона за бюджета и с нашата нова Конституция, а то ще рече че той е напълно съобразен с податните сили на нашите данъкоплатци, т. е. че той е изиском. От друга страна може да се констатира, че съставителят на бюджета, уважаемият г-н министър на финансите, при определяне кредитите на отделните ве- домства — министерства и пр. — се е съобразил напълно с нашата обща държавна вътрешна и външна политика като израз на всена- родните ни интереси.

С той бюджет ще се даде през 1948 г. още по-голяма възможност на нашия народ да изгражда своята материална и морална мощ, за да излекува причините му от бившите монархо-фашистки режими рани и да застане на подobaщата нему висота, като живал и кадър- нен народ, наравно с всички други напреднали вече народи.

Нашата парламентарна група, парламентарната група на Бъл- гарския земеделски народен съюз, намира, че предложеният ни за разглеждане и одобряне законопроект за бюджета на нашата На- родна република за финансовата 1948 г. напълно отговаря на ните- ресите на българския трудов народ от села и градове и ще го глас- ява, одобрявайки го по всички негови части, като си запазва правото за някои изменения при разглеждането му в бюджетарната комисия. (Ръко- плескания)

Председателствуваш д-р Георги Атанасов: Има думата народният представител Атанас Минков.

Атанас Минков (зв): (От трибуната) Уважаеми г-жи и г-да на- родни представители! Длъжен съм най-напред да благодаря на г-н министъра на финансите и на неговите колеги от Министерския съ- вет, че така напреденно ни представиха той бюджетарен проект, за да не става нужда да гласуваме дванадесетинки. Гласуването на двана- десетинки е нежелателна и ласковна практика, която спъва пра- витеството и Народното събрание в тяхното желание да проведат една пълноценна финансово, стопанска и културна политика. Още по- ценен е този принос от този напреденно представяне на бюджета, защото защото той ни бе представен, след като ние извършихме ред- важни и политически и социални реформи. Ние гласувахме на 4 де- комври м. г. нашата нова народна Конституция, която дава съвсем нов облик на държавното ни устройство. Ние гласувахме след това закона за национализацията на индустриалните предприятия и на ми- ните, а после още по-важния законопроект за национализиране на кредитите на паричните средства. Безспорно е, че при тия големи, епохални реформи да се правят новите и тежки данъци, да се наложи да се гласува Народното събрание, за да не става нужда да се гласу- ват дванадесетинки, е път позитив.

Г-жи и г-да народни представители! За да може един бюджет да бъде преченен правилно както от народното представителство, така и от обществото, което има върховния контрол над нашите работи — тъй като властта в държавата произлиза от народа и се намира в неговите ръце, а ние сме негови мандатарии — той трябва да отговаря на няколко важни и съществени условия, без които не можем да имаме никога един истински бюджет. Първото и най-важно условие, за да имаме истински бюджет, то е той да бъде реален.

Какво се разбира под думата реален бюджет? Реален бюджет е този, в който са предвидени всички възможни приходноизточници на държавата и всички възможни разходни пера на държавата, според нуждите на държавата. Това не е лека работа, това не е едно просто писане на цифри. Министърът трябва да има едно гениално проникновение. Той трябва да бъде запознат с цялата на държавна структура, за да може да има не само пред лице приходите, но и нуждите, които ще се покрият през годината, за да не става пужда за придобиване на извънредни, свръхсметни кредити и допълнителни бюджети, което беше характерно явление на бившите реакционни режими преди 9 септември, за да прикриват истинските разходи, които се правят в държавата.

Г-жи и г-да народни представители! На някои от вас, пък и на публиката, която не е запозната с бюджетната техника, прави впечатление обстоятелството, че между тоталната сума на бюджета за миналата година и сумата на тазгодишния бюджет има една разлика от 12.000.000.000 лв. и като че ли на пръв поглед имаме едно намаляване, преследено и неколкократно увеличение на бюджета. Г-н министърът на финансите разпръсна всички тия опасения и всички подозрения, които се дължат на зложелателство и на незнание, като обясни, че в същност ние имаме увеличение на бюджета, а имаме даже намаляване с значителните съкращения в персонала на министерствата и ведомствата. Това увеличение се дължи на обстоятелството, че сега в бюджета, следвайки принципа на второто начало на бюджета — единството — са поставени и ред разходи, свързани с държавното управление, които досега са били извън държавния бюджет — именно бюджетите на разните фондове, какъвто е фондът за пенсията, бюджетът за държавните дългове и различните фондове, част от които са преименувани в бюджета. Безспорно е, че тия бюджети на фондовете трябва да бъдат поставени, в името на принципа на единството на бюджета, в редовния бюджет. И аз вземам акт от думите на г-н министъра на финансите, от неговото обещание — след като той е направил една смела реформа, като е включил 17 нови пера, които досега съставляваха отделни бюджети в общия държавен бюджет — че идната година, когато вече ние ще имаме една ясна представа за социалните и икономическите последици на предприетите реформи по национализирането на индустрията, мините и на паричните средства, в следващия общ държавен бюджет ще бъдат включени всички фондове, за да имаме един напълно цялостен бюджет. И с това новото народно правителство ще подчертае дълбоко своето различие от всичките други правителства, които под разни предлози, с разни фондове, с разни забележки в законите за бюджета са създавали извънредни приходи и разходи, за да не може никога народът да знае точно размера на задълженията, които поема, точния размер на задълженията, които прави държавата, и на приходите, които събира от гражданите.

Дали е реален настоящият бюджет, г-жи и г-да народни представители! Като сравним цифрите на бюджетите за 1945, 1946 и 1947 г., ние ще се убедим, че бюджетът, който ни е представил г-н министърът на финансите в съгласие със своите колеги от Министерския съвет, е напълно реален. Вие виждате, че през 1945 г., при една съвсем друга стопанска конюнктура, ние имаме редовни постъпления 55.810.123.169 лв. За 1947 г. са предвидени 62.952.600.000 лв., а за тази година са предвидени 69.000.000.000 лв. Трябва да имате пред вид, обаче, че в миналогодешния бюджет много от фондовете, които не са били включени в бюджета на държавата, сега са включени. И аз смятам, че бюджетът за 1948 г. ще се увеличи напълно, за да имаме пужда от свръхсметни кредити и от допълнителни бюджети. Не само това — аз съм убеден, че ако правителството упражнява здрава ръка и предвидимост в управлението на национализираните предприятия и банки, ние ще можем да достигнем до още по-наистински резултати и идната година тия, които ще бъдат наши поемания тук в това високо Народно събрание, ще констатираат, че нашата стопанска политика е дала едно много благоприятно отражение върху нашите държавни приходи и бюджетът ще се реализира с един голям излишък, което ще бъде една голяма похвала и достойнство за правителството.

Второто условие, за да може един бюджет да има качеството на истински бюджет, е той да отразява наистинските нужди на държавата, да отразява реалните нужди на работещите маси. Бюджетът е отражение на социалната и икономическа политика на едно правителство. Той е огледалото, в което най-безпогрешно се отразява, въпреки всички прикривания, ликът на едно управление.

Така както ни е представен бюджетният проект на г-н министъра на финансите, ние не можем да не се убедим, не можем да се убедим от аргументи, за да отхвърлим всякакво злословие от клещите и да пльва то, че този бюджет е консумативен, че този бюджет не отива за широките работни маси, в полза на трудещите се маси. Бюджетът, както ни е представен, не е един консумативен бюджет, той не е един бюджет, който покровителства сарата буржоазия, който създава притисък на известни съсловия а е един бюджет, който отговаря на наистинските нужди на работническото, на дребното селянство, на разредените и на честната интелигенция, която е честен водач на нашия народ.

Като основен напътен бюджетите на Министерството на железопътните и автомобилни сообщения, на Министерството на пощите

и телеграфите и на Министерството на индустрията и занаятите, които сами ангажират една сума от около 6 милиарда лева, 11.452.000.000 лв. кръгло са предвидени изключително за издигане на земеделците, за издигане въобще на стопанството, за благосъстоянието на широките работни маси.

Друго важно перо в настоящия бюджет е перото за културни нужди. За културни нужди са предвидени: 2.297.000.000 лв. кръгло за Комитета за наука, изкуство и култура, 5.000.000 лв. кръгло за Министерството на народната просвета, 3.153.000.000 лв. за Министерството на народното здраве и 388.000.000 лв. за Комитета за физкултура. Тия разходни пера са свързани с нашата духовна и физическа култура. А духовната и физическа култура са неразривно свързани. Още римляните са казвали: Mens sana in corpore sano — здрав дух може да има само в здраво тяло. Николе правителство досега не е давало така щедро такива суми, каквито настоящото правителство дава за нашата физическа и духовна култура, след като прави грамадни жертви, възлизали близо на 21 милиарда лева, за стопанското издигане на страната.

Като говоря за кредитите, които се дават за Министерството на народната просвета, аз бих молил г-н министъра на просветата, който преди известно време направил изявление, че трябва да станат сериозни преобразования в нашето учебно дело, да се вслуша в една моя скромна молба като стар образец учител, преди много години. Не съм аз, който мога да се противопоставя на широкото откряване на гимназии, на широкия достъп до просветата за работните маси, обаче аз седя на базата на една истинска просвета, не на една ерзац просвета. Бих молил г-н министъра на просветата, тогава когато ще се издизват скъпи народни средства, когато ще се откриват гимназии, да се откриват истински гимназии, т. е. гимназии с подготвен персонал. Да няма в селските гимназии учители, които преподават математика, такива, които да не могат да решат най-простата задача и да им се присмиват децата; да няма гимназии без географски, физически и химически кабинети, и учениците да не могат да бъдат запознати нагледно с най-елементарните понятия на науката. А г-жи и г-да народни представители, основата на всяка просвета, на всяка култура, е средното образование. То дава съвършения човек, то му дава мироглед. Висшето образование е образование на специалистите и то не може да играе оная роля, която играе гимназиалното образование за културното повдигане на един народ.

С тия кратки думи и с това съпоставяне на цифрите, г-жи и г-да народни представители, аз искам да подчертая, че нашият бюджет отговаря на второто условие, т. е. той посреща най-наистинските и най-неотложните пужди на държавата.

Тук трябва да подчертая една особеност на нашия бюджет, която рязко го отличава от многото бюджети преди 9 септември 1944 г. Въпреки тревожното време, в което живеем, въпреки всеобщото засилване на разносните по милитаризма в почти всички западно-европейски държави, въпреки нуждите на нашата армия, която участва в една война и похаби част от своя материален състав, който трябва да бъде подновен, нашият военен бюджет излиза с едно малко увеличение. Той възлиза на 9.900.000.000 лв., което съставлява едва 14,3%, даже не и 15% от целия бюджет, запото целият бюджет възлиза на 69.000.000.000 лв., а 15% прави 10.300.000.000 лв.

Г-н министърът на финансите вчера, като съпостави нашия бюджет с бюджета на Франция, ви посочи, че макар тая държава да е пострадала от войната много повече отколкото нашата, нейният военен бюджет съставлява 30%, а според някои и 34% от общия държавен бюджет.

Ефрем Митев (с): Значи, една трета!

Атанас Минков (зв): Тия цифри, г-жи и г-да народни представители, са най-силният аргумент срещу всички наши врагове на Запад които тръбят, че България е ново огнище на Балканите за война и размирици и че България води една военствена и полевизмателна политика. Ако беше това така, ние щяхме да имаме един увеличен бюджет, това щеше непременно да се отрази във военния ни бюджет. Обстоятелството, че военният бюджет при това положение, при положението, че материалният състав на нашата армия от войната е значително изхабен, съставлява един незначителен процент от общия държавен бюджет, е едно най-силно доказателство за нашето миролюбие, че ние желаем да живеем в мир и разбирателство с всичките балкански народи, включително и с нашите южни съседи гърците. И ако ние имаме някакви национални аспирации, ако ние действително справедливо искаме признатия ни от най-големите и най-гениални гърци държавници изход на Балкото море, ние считаме, че тия наши аспирации няма и не трябва да бъдат удовлетворени по пътя на военните стълкновения, а по пътя само на международното разбирателство. И съм убеден, че едно бъдещо демократично правителство в Гърция ще се разбере с България по този въпрос. (Ръкопляскания)

Последното условие, на което трябва да отговаря един бюджет, това е той да отговаря на податните сили на народа, т. е. да не засяга чувствително интересите на широките работни маси — работни занаятчии, дребни земеделци и други дребни стопани. От предвидените приходни източници в бюджета вие виждате, г-жи и г-да народни представители, че постъпленията от преките данъци възлизат на 34.400.000.000 лв. — приблизително половината от приходите по бюджета. А ако не бяха бюджетите на фондовете, процентът щеше да бъде около 60% няколко. Това е голям напредък, защото във всички досегашни бюджети на миналите правителства преди 9 септември червената линия, стремлението на финансовите министри беше да увеличават косвените налози. А косвените налози преди всичко и над всичко падат изключително върху дърба на работните маси.

Аз тук искам да отстраня една зловеща мълва, която се разпространява и която чух на улицата — че приходите от данъка върху оборота от 27 милиарда кръгло не са приходи от един редовен данък, а са един косвен данък, понеже по законопроекта, който ни е представил министърът на финансите, този данък върху оборота се туря върху общата стойност на стоките. Това е едно заблуждение, една измама, защото новият закон за данъка върху оборота, който ни е представил г-н министърът на финансите, облага стоките само веднъж, а не постоянно, както е било досега. Следователно този данък не е косвен данък, а е един пряк данък, който засяга непосредствените производители, а след туй вече цялата верига на производството и на размяната не се облагат с никакъв данък.

Г-жи и г-да народни представители! Аз смятам, че тия качества на нашия бюджет, както и на миналогодишния, се отразяват и върху нашето народно стопанство. А най-чувствително бюджетните недостатъци и бюджетните предимства се отразяват върху монетата на една страна. Вие виждате, че в една страна с големи стопански възможности, каквато е Франция — да оставим настрана бедна Италия — която има всички възможности да се снабди със сурови продукти, която има необятни колонии, франкът е подложен на катастрофални колебания, които се отразяват върху нейното стопанство и предизвикват размирици, поради несигурността на франка като разменно средство.

Благодарение че от 9 септември насам нашите финансови министри, особено миналата година и тая година, са се стремили да създадат един реален бюджет на базата на строги икономии, като са избягвали всякакви разточителства, ние виждаме нашия лев да запази своята стойност. Той не се постави на колебания, както беше с монетата в Румъния, както е и в Гърция.

Ефрем Митев (с): И в Унгария даже.

Атанас Минков (зв): Да. — Нашия лев не напразно някои го наричат долара на Балканския полуостров. Само тая заслуга да беше на днешното отечественофронтовско правителство, то заслужава нашите адмирации и признателността на целия български народ. Ние това предимство не го чувстваме, но ако не дай боже бихме западнали в лапите на инфлацията, от тая инфлация не биха пострадали — както и никога не пострадали — спекулантите, индустриалците и търговците, които винаги си преобръщат своите пари, а щеше да пострада най-много работническата и селската маса.

Ефрем Митев (с): Наемниците.

Атанас Минков (зв): И понеже ние имаме един твърд лев, който дълго време запази своя курс — а смятам, че в бъдеще той ще се подобри — ние смятаме, че имаме една основа да създадем едно здраво национално стопанство и да вървим напред с по-ускорени крачки.

Г-жи и г-да народни представители! Аз съм убеден, че кредитите, които ние ще дадем на нашите министри, за да водят своята стопанска, културна политика, политика за запазване независимостта и целостта на нашата държава, ще бъдат употребени с разум и при всички грижи за съвестност и избягване на излишества. Аз съм убеден, че всеки един кредит ще отиде по местоназначението си, за да можем нагодина ние да се поздравим с един значителен успех, за да можем нагодина да констатираме, че сме достигнали до един значителен напредък в делото за издигане жизнените условия на широките работни маси.

Аз заявявам, че нашата група ще гласува по принцип законопроекта. (Ръкоплескания)

Председателстващ д-р Георги Атанасов: Има думата народният представител Ефрем Митев.

Ефрем Митев (с): (От трибуната. Посрещнат с ръкоплескания) Уважаеми народни представители и народни представители! Бюджетният проект за 1948 г., който ни е представен от уважаемия министър на финансите, основателно спира вниманието на всички парламентарни групи, влизащи в Отечественния фронт. Вие виждате при изказванията по този бюджетен проект как ние, представителите на отделните оф. партии, постепенно-постепенно, в течение на години съвместна работа, еднаквиваме преценките си. В този процес на съвместна работа не се измислят при тия изказвания никакви съществени различия, които да показват, че в Отечественния фронт има неразбиране по главните въпроси, какъвто е и гласуването на един бюджет на държавата.

Всё пак, уважаеми народни представители и представители, има една промяна, която трябва да бъде обяснена не само тук в Народното събрание. Ние ще има да я обясняваме и пред народните маси в своите разяснителни събрания. Става нещо с държавния бюджет, което отдавна българският народ практикува в създадените от него икономически организации и в самоуправителните тела, особено в кооперативните организации, при годишните събрания, когато управителните тела дават отчети и предлагат да се гласува бюджетите за следващата година.

Отдавна българският народ е узрял за това разбиране, до което в нашата държава ние идваме едвам сега, в началото на 1948 г. Управителните съвети на всички кооперативни организации, като започнете от най-малката селска кредитна или потребителна кооперация и стигнете до големите кооперативи тук, в София, в лицето на съюзите на кооперативните организации, в лицето на едновременно-чиновническо кооперативно застрахователно дружество, някога не предлагаша на годишните събрания да гласуват един подробен бюджет, както правеха в миналото буржоазните правител-

ства. Аз имам тук бюджета на държавата за 1947 г. и трябва да ви го покажа, за да видите каква обемиста книга представлява той от себе си, колко книжен материал е похарчен за отпечатването му. В годишните събрания народът, който избира управителните тела на кооперациите, имайки доверие в тях, които избира, пренебрежвайки разбиранята на тия, които искат да бъдат в управата на една кооперация, им гласува една глобална сума и казва: по бюджета на нашата кооперация вие имате право да разполагате с 1.000.000 лв. кредит за идущата година. На друго място определят 10.000.000 лв. и т. н. Управителният съвет на следващата година дава отчет за това как е изразходвал бюджета и всеки кооператор има свободата и възможността конкретно и детайлно да провери, тая глобална сума от 1.000.000 лв., или от 10.000.000 лв. в по-големите кооперативи, как е изразходвана и в зависимост от това на годишното събрание прави своята критика.

С закона за бюджета и отчетността по бюджета, който гласувахме преди известно време, и с другия закон — за доставки на материали, на труд и услуги на държавните предприятия и на държавната въобще — с премахването на закона за бюджета, отчетността и предприятията, който знаете колко години в нашата страна беше усмиван от хумористичните списания, който закон беше може би най-сигурният предестал на бюрократията в нашата страна, защото според него препишките се движеха от номер на номер, съставяха се протоколи, назначаваша се комисии, подкомисии и пр. и пр. и се създаваше една бюрократичност, с която ние се борихме от 9 септември и с която ще продължаваме да се борим, но която така дълбоко е загнездена в нашия държавен и обществен живот, че мъчно се изскубва, или ако на едно място я изкубнеш, на друго не можеш да я изкубнеш — въобще с тия закони, които гласувахме напоследък, вие виждате, че ние постепенно-постепенно вече отиваме към създаването на един нов бюджет.

И нека ви кажа по повод на този бюджетен проект, че ние сме свикнали да разглеждаме досега бюджетите в техните подробности и затова не можем на първо време да се ориентираме така бързо в представения ни бюджетен проект. И как ще се ориентираш, когато не знаеш колко ще получава всеки, защото в бюджета е казано общо например: 1.000.000 лв. за заплати на един кое си министерство. Нас обаче ни интересуваше в миналото колко получава министърът, колко получава директорът, колко получава един разсиден. Така бяхме свикнали. И нека да ви кажат тия, които са учили финансовата наука в нашия Университет, че такова разбиране е напълно в нашата общественост в продължение на десетки години — да се занимаваш с дребното, с детайлното, а да изпускаш големите, принципалните въпроси и да не можеш да се ориентираш.

И аз виждам, че се поставя едно начало, наред с другите общи и нови начала, в нашия обществен живот — за създаване на един друг начин на преценка и на разглеждане на бюджета. Ние започваме най-напред от държавния бюджет, а след това ще тръгнем надолу, към околийските народни съвети, към общинските народни съвети. Ние ще схванем едното, ще избягваме дребнавото. Ще видим къде се кръстосват възгледите, разбиранята, ще се прецени от една страна, ще се прецени от друга страна, ще се видят последиците, ще се видят резултатите след известно време.

Вие виждате, уважаеми г-да народни представители и народни представители, нашият уважаем министър-председател Георги Димитров каза вчера как разбира, че трябва да става гласуването на бюджета. Аз четох чл. 3 от законопроекта за бюджета. Тоя член не ми направи особено впечатление, но вие виждате, че за да не остане впечатление в Народното събрание, че ние въобще делегираме право на министъра на финансите и на министър-председателя, в съгласие със своите колеги министри, да се занимават сами с въпроса за таблиците, Министерският съвет се е занимавал с тия въпроси и е отменил тоя член. Г-н министър-председателят каза тук, че в бюджетарната комисия, която от днес вече заседава и утре ще продължи своето заседание, ще трябва да бъдат разглеждани обяснителните таблици към бюджета и че може всеки народен представител — не само тия, които са членове на бюджетарната комисия — да види тия таблици за всяко министерство поотделно, да задоволи своето любопитство и най-сетне да констатира дали в тая съкратена форма на бюджета не се крие нещо такова, че някой министър да изразходва всички средства по линията на персонално задоволяване, а да изостави онези задоволявания, които са прокламирани в нашата отечественофронтовска общественост.

Такива опасности няма, другарки и другари! Ето защо аз ви казвам: като не можах да се ориентирам на пръв поглед и като прегледах таблиците на някои министерства, като проверявам и сравнявам, след като се изнесоха и тук цифри от уважаемия министър на финансите Стефанов в подробности, аз се убедих, че няма никакво увеличение, а напротив има едно намаление. И преждеговорившите се изказаха в този смисъл. Аз констатирам нещо повече: че Народното събрание и Министерският съвет, заедно с опази комисия, която се занимава с реорганизацията на целия държавен апарат, детайлно и внимателно са изучили всички ресори на нашето държавно управление и доброволно, там където видят, че има дублиране, че има кръстосване, че има повторение на известни служби в тоза или онова министерство, те са ги отразили.

И вие виждате, другари и другарки, че ние сме изправени пред една паника от това, че някои чиновнически среди са застрашени от известни съкращения. Тук му е мястото да кажем, че тая паника е съвсем неоснователна, защото, както в изявленията на министър-председателя Георги Димитров така и в експозето на д-р Иван Стефанов, така и в известни писания на отечественофронтовската преса.

се изказа мнението, че в скоро време пред Министерския съвет ще бъде сложен на обмисляне въпросът за положението на тези чиновници, които ще бъдат съкратени в името на една голяма реорганизация на нашия държавен апарат. И наистина, ако това не би станало, ние бихме извършили една грешка, защото отечественофронтовската държава трябва да дава пример като работодател в нашата страна. Тя трябва, значи — разбира се, когато не се касае въпросът за един чиновник, но когато се касае за една по-голяма маса чиновници — да не ги злемоставя в един зимен сезон и да ги изхвърля на улицата, както това се правеше навремето при буржоазно-партийните управления, когато, като дойдем едно ново буржоазно правителство на власт, без разсъждения изхвърляше на улицата всички чиновници, които смяташе, че са притежание на отиващата си партия, и викаше свои партизани или вербуваше свои партизани от старите чиновници, за да ги остави на служба.

Тук въпросът се поставя съвсем другояче: в интереса на обществото, в интереса на държавата, за да не се отрупа бюджетът с консумативни разходи по издръжката на персонал, който може да бъде по-малък, и в интереса на това да се отпратят повече трудещи се хора, интелектуалци и физически работници, към производствения процес, трябва да се направи известно съкращение. Това съкращение ще стане. Тези хора, които ще излязат от даден ресор, ще бъдат обект на грижата на държавата и постепенно-постепенно, както се пише в отечественофронтовската преса, те ще бъдат наместени на други места, където са необходими със своята специалност — ако са специалисти — или въобще като интелектуалци.

Следователно бюджетът на държавата за 1948 г., макар и да ни е представен в една съкратена форма, става нагледен, и ние след една, след две години, или този, който ще дойде след нас, ще имат за база бюджета за 1948 г., който, както се изказаха и преждеговорившите, е първият бюджет, поставен върху реалните, определени от новата републиканска Конституция, приети през м. декември от нашето Народно събрание, и след това вторият, третият, четвъртият и петият бюджет ще имат едно пълно сходство по пера, ще се създаде една възможност за правено сравнение и ще се види бюджетите в каква смисъл и степен ще се увеличават и къде те ще бъдат съкращавани.

За да може, уважаеми народни представители и представители, както се изказаха някои от преждеговорившите, да се види реалността на един бюджет, трябва и неукният човек, който не е финансист, но който се интересува от това, от къде държавата черпи своите ресурси, да види чрез едно внимателно изучаване от къде държавата черпи своите приходи, от къде тя измуква от нашето общество, от нашия народ, от кои среди тя взема така да се каже главния дял. Ние още не сме, уважаемо Събрание, дошли до онова желано от всички ви състояние, шото бюджетите у нас да не се опират на абсолютно никакви косвени данъци. Може би ние няма да дойдем до това положение да няма абсолютно никакви косвени данъци, но в отечественофронтовската държава в едно бъдеще време, след известно число години от нашето развитие, трябва да останат и ще останат само ония косвени данъци, които ще тежат върху известни продукти, които не са продукти от първа необходимост. Значи, няма да има косвени данъци върху храната, върху газта, върху солта, върху захарта, върху това, което е необходимо за човешкото здраве. Косвените данъци може да останат върху тютюна, върху алкохола и върху разни други пак консумирани от масите продукти, но които не съставляват обект на една първична, жизнена необходимост за човека, а са нещо, което е свързано с лукс, нещо, което е свързано със специални такива — както ги нарича още покойният професор Златаров — гибелни блаженства. Човек пуши цигара и мисли, че е щастлив — нека си мисли, но да плати и на държавата. Друг иска да пие, трети иска да носи върху себе си някакви украшения — нека да носи, но да плати на държавата.

В това направление, уважаемо Народно събрание, Виенската община, която през 1928 г. се управляваше от социалисти, даде един пример. В общинския съвет на Виена една общинска съветница на име Г-жа Амалия направи предложение и на времето се направиха специални обложения върху тези именно измамни блаженства, както ви казах. Върху разните барове, върху разните кабарета се туряха високи такси, които тя мотивираше по следния начин: „На тия заведения, където нашите майке през свободното време отиват да замърсят своя живот, ние ще турим данъци.“ И действително върху тях се туряха такива високи такси, че се получиха приходи, от които се построиха най-голямата баня в Европа, която се казва „Амалиенбад“, на името на Амалия „за да могат“ — както казва тя — „жените майке, замърсени се в тези заведения, да отиват там да се изкъпят и след това да дойдат в нашите семейства чисти и здрави.“

Ако ще останат прочее за в бъдеще косвените данъци в нашата държава, тенденцията ще бъде да останат косвени данъци само върху тези продукти, както ви казах, които не са от първична необходимост за човека. В това направление не може изведнъж сега, уважаемо Народно събрание, ние да премахнем напълно косвените данъци, защото се намираме в един ликвидационен период, в период на търсене на обекти за облагане. Аз не можах да чуя от уважаемия министър на финансите — пък и в таблиците, които ни са представени, не виждам, защото вероятно бюджетът още не е приключен — точно колко са постъпленията през 1947 г. от данъка върху общия доход. Вероятно по-късно ще знаем тези цифри, когато те се определят точно, ще знаем процента на облаганята върху общия доход за 1947 г. какъв е, каква глобална цифра ще се получи от него — 5.000.000.000 ли, 10.000.000.000 ли, 20.000.000.000 ли. Ето сега не за-

конопроект за данъка върху оборота е внесен, който ще се разглежда утре или друг ден, с облаганята по които ще се осъществява онова, което ние десетилетия години сме искали: данъците в държавата да легнат върху плещите на имуществено силните, на тези, които могат да платят данък, без да се смущава техният живот. Както знаете, по няколко закона, които ние гласувахме през 1946 и 1947 г., както по закона за единичния данък, така и по закона за данъка върху общия доход, ние постепенно-постепенно изваждаме от цифрата на обектите за облагане с данъци такива данъкоплатци, които трябва да се освободят съвсем от плащане на данъци.

И аз ще ви кажа един курьоз, уважаеми народни представители и народни представителки. В едно село един беден селянин ми постави такъв въпрос: „Ние не сме доволни, каза той, че вие сте приели една система, която ни освобождава, нас бедните, съвсем да не плащаме“. И това е един беден селянин! „Аз се чувствам — каза той — в това време, когато се създава една истинска народна република и нова държава, оскърбен, мене ми е обидно, че аз, бедният човек, който съм готов и труда си, и силата си, и всичко да дам на тая държава, не плащам данък; искам да ми турите един минимален данък, макар и от 100 лв., за да знам, че и аз давам за държавата.“ Аз му рекох така: направете едно събрание, поданте една петиция, едно изложение и може да се вслушат в тази ваша молба. Ако вие имате такова желание, направете едно изложение, подайте го и сигурно горе ще се вслушат в тая ваша молба.

Мисълта ми е, че има бедни данъкоплатци, които желат просто да се притекат в помощ на държавата в такова време, когато тя се преустройва и когато въобще се строи у нас нова държава.

Друг един въпрос, който искам да засегна мимоходом във връзка с това, което казаха преждеговорившите, е следният. Като съберете разходите по Министерството на народната просвета, Министерството на народното здраве, Министерството на социалните грижи и труда, Министерството на благоустройството, Министерството на земеделието — значи, разходите по стопанските и културни министри, които са така да се каже творчески министерства в нашия живот, върху които се зида целият строеж на културната, благоустройствена и просветна политика в нашата страна — ще видите, че изобщо са отделени достатъчно средства.

Има един въпрос, уважаемо Събрание, който не се пренебрегва достатъчно от нас. За да имаме едно благоустроено общество — а нашата държава, нашето общество, разбира се, още не е напълно благоустроено — ние имаме още да се борим с последиците. Но има един факт, който не може да се изпусне незабелязано от този, който вижда как протича животът в нашата страна. Ето например едно от паденията на бившите управления в нашата страна беше и това, че имаше една голяма мрежа в нашата страна от просияни, просещи хора. По пътища и по кръстопътища, по влаковете — навсякъде ги виждаш. Колкото да сме с човешки сърца и да състрадаваме, ние знаем, че с палиативите за задоволяване на един просяк не може да се разреши социалният въпрос за просията. Вие виждате, уважаемо Събрание, че в нашата страна все повече и повече тук и там, както на други места, така и тук в София, по някои пътища и кръстопътища ние виждаме да стърчат майки, прегърнати в ръцете си зъзнещи деца. Като запиташ една такава майка от къде си ти, къде живееш — тя веднага разбира, че ти искаш да откриеш причината — какво се констатира? Тая майка по стар навик е научена да прося и макар сега тя да е задоволена, да й е намерено жилище, да й се помага, пак скришом на някой ъгъл се опитва да прося. И когато искаш да научиш от къде е произходът й, защо тя си позволява това, тя скрива и отбягва от вас.

Днес виждате, че просията е сведена до минимум. Спомнете ли си вие, уважаеми народни представители и представителки, едно време покрай църквите как беше? Цяла редица от просияци. Няма ги сега. Защото ако един човек е здрав и е безделник, има един закон, който застрашава безделниците; ако той е болен и недъгав, има един закон, който му казва: ето ти старопитал, ще ти намерим място, но на улицата не можеш да стоиш и с просияшкия си вид да тровиш нашата общественост.

Много грижи се направиха за една група нещастници в нашата общественост в лицето на слепите, на глухонемите и на сакетите. От връзките, които имам с някои от ръководните хора, които се грижат и помагат на слепите, разбирам, че все пак има такива смъртници, които, въпреки че им е гарантирано и облекло, и легло, и квартира, въпреки че е направено всичко, за да няма нужда, те обаче, бивши бродяги, се изкубват оттам и се залюхват на някое кюше, или ще вземат някоя счумена цигулка да скърцат, за да обрънат внимание.

Нашето Министерство на социалните грижи, нашето Министерство на вътрешните работи, и не само органите на тия министерства, но всички граждани отечественофронтови, като видят един такъв случай, трябва да не го оставят да остане незабелязан, а веднага да алармират близките постове, за да се разбере и узнае, кой е този сляп човек. Ето и тук, пред градската градина има на една врата един човек, с когото няколко пъти съм се обяснявал. Той обаче стои и не казва кой е и какъв е — мълчи. Когато проверихме в Дружеството на слепите кой е той, каза ни се, че това е един човек, който систематически се отклонява. А ще го намерите този човек — с извинение — в една некрасива поза, в пълно състояние! Аз не знам кой е този престъпник, който му позволява да се напива след нещастие, което има, и да бъде мърт на улицата, за да буди съжаление и другите хора.

С координираните усилия на няколко министерства трябва да се премахнат и тия малки остатъци, които ги има в нашето общество,

от миналото безгрижие и които нашата нова отечественофронтовака общественост постепенно трябва да премахне окончателно.

Тук преждеговорившият другар Минков говори нещо и за просветата. Аз искам само да го допълня. Аз чух изказванията, направени от министъра на просветата, че ще стане някаква реорганизация на учебното дело, но разбрах, че ще се занимават с въпроса за нашите студенти.

Уважаеми народни представители и народни представители! Нека да бъдем откровени, няма защо да търсим лъжливите факти. Ако ние сме имали в миналото недоволство в нашите среди, че синовете и дъщерите на бедните маси не могат да постъпят в Университета, днес в наше време пак имаме недоволства сред нашите редове от това, че синовете на бедните селяни и работници не могат да влизат в Университета. Аз съм споделил с хора, които не мислят лошо, но които казват, че трябва да се направи един подбор и които застъпват тази теза: че как ще ги приемем, като идат от селата неграмотни, когато други имат много добре написани конкурсни работи!

Аз поставям този въпрос на публична преценка. Нека именно тук, във връзка с бюджета на държавата, да се помисли за селнячестата, за синовете на селяните, синовете на работниците, синовете на бедната класа не са достатъчно подготвени. Нима това е една субективна вина на този младеж, който се явява и не е достатъчно ориентиран! Или това е резултат на обществената среда, в която той е поставен! И се получава следното нещо: състоятелен човек, живущ в града, е дал на своя син и дъщеря своята частна библиотека, а те могат да намерят и обществена библиотека навън, те могат да видят в Народния театър всичките пиеси, те могат да общуват с културни среди и когато се явяват да конкуррират с онези селнячестата от изваните, безспорно професорите, като се ръководят именно от такава преценка, каква писмена работа дава един човек, казват: тия са подготвени, а ония не са подготвени.

На вас ви каза колегата Атанас Минков, защо не са подготвени: защото в последните две-три години не са видели глобус, не са видели земното кълбо, нито са видели слънчевата система, нито са видели луната, за да знаят как се обяснява обикновеният на земята около оста и нямат в края на краищата и културната среда около себе си и затова, като дойдат тук да конкуррират, те се явяват не-подготвени и остават назад.

И сега ми казват на много места: ама какво направихте вън? Отворихте широко вратите на Университета, а нашите деца пак се връщат оттам, не могат да постъпят! Нека Министерството на просветата да обмисли този въпрос.

Аз ще ви кажа и едно мнение на един колега депутат. Може да се прецени, дали е правилно то. Отворете вратите — казва той — на Университета, всички със средно образование да се запишат и в процеса на свободното състезание в Университета, в самия живот ще се види кой е по-корав. И бъдете уверени, че много тройкаджии и четворкаджии, които през ваканцията са носили тухли на гърба си или са работили по полето, като дойдат с труда си и с едно състезание в живота, ще изпреварят ония, които имат петици и шестници само затова, защото са били поставени в една благоприятна обстановка.

Нека се обмисли този въпрос, защото той стои още неразрешен у нас. Той е разрешен неправилно и е факта, че някои младежи отидоха като работници например в Чехия, записаха се студенти, без да са държали конкурсен изпит, без да им е позволило тогава нашето министерство и сега там са първа година или втора година студенти и вероятно ще завършат там, а когато се върнат тук, няма да им се признае образованието, защото не са спазили известни формалности на Министерството на просветата.

Ето този въпрос трябва да спре нашето внимание. Трябва през годината той да се обмисли и да се нагоди така, че действително онези младежи, които идват от низните на нашия народ, от селата и градовете, които излизат от таква среда, кои о ще бъдат действително верни към народната власт, да имат достъп до висшето образование.

Мене ми направи едно хубаво впечатление, когато става въпрос, говорейки с един колега народен представител около национализацията, това, което той каза: „Ние се убедихме от много стъпки в живота на отечественофронтовската общественост, че по-малко са полезни на властта хора, които много знаят, отколкото хора, които са честни в изпълнение на възложените им задачи.“ А такива честни поддръжници на отечественофронтовската власт, другари и другарки, ще намерим ние, само когато дадем закрила на онези младежи, които излизат от низната на масите, от средата на селските и работнически семейства. Тя по произхода си ще бъде приобщена към отечественофронтовската власт и няма да имаме такива случаи, че след третата и четвъртата година ние все още да продължаваме да говорим за чистки, за хора, които са се промъкнали, които са се присламчили тук и там с цел да саботират властта по един много деликатен начин и които много късно могат да се открият.

Уважаемо Народно събрание! Правни ми впечатления, че по Министерството на външните работи кредитът е увеличен. Ние днес го виждаме в бюджетарната комисия. Там се разискваха и отделните пера. Аз имам случая през 1947 г. за пръв път в своя живот да пресячах във България. Имаше случая да констатирам — както са констатирани това и много наши другари от разните оф партии, които са имали възможност да отидат в Европа — едно пакостно напластяване на заблуждения и клевети по адрес на България. Трябва да се каже, без да се счита някой директен за това индивидуално,

че нашият апарат на пълномощни министри в Европа, с целия помощен персонал, може да е направил нещо, и аз вярвам, че е направил нещо в защита каузата на България. Но как може в една Швейцария да има това заблуждение за нас, че в 1946 г. да казват: „В България още ли заседава Народният съд?“ И ние им посветихме за това наказателната процедура, която е съгласувана с процедурата на европейските държави, и им казахме, че Народният съд си е изпълнил своята задача на един-кой си дата в 1945 г., че ние имаме коронни съдии, които са свършили университетите, които се движат по процедура, че у нас има адвокатска защита, че у нас има формалност, която гарантира правото на всекиго.

Ние бяхме там преди процеса на Никола Петков. Тогава съществуваше заблуждение. За да се обезсили тази кампания по адрес на нашата страна и разсеят напластените заблуждения по адрес на нашето съдопроизводство, Външното министерство, както обясня др. Васил Коларов днес в комисията, в програмата на единната отечественофронтовска организация, която вчера се прие и снощи се предаде по радиото в нашата страна и която утре или други ден ще четем, изрично се говори за пълното активизиране и овладяване на всички постове на Външното министерство в Европа за осветляване и разясняване истината за строителството и живота на отечественофронтовска България.

Тия заблуждения, другари и другарки, вредят. Те създават в някои държави недоверие към нашата страна, вредят на вноса и износа. Тези клевети и заблуди, които са пускани от хора, враждебно настроени спрямо България, дават своето отражение и върху стопанските ни връзки. Някои, които са излезли от България, не желаят да има народна демокрация у нас и на бялото казват черното. Ние имаме в това отношение своето задължение. И аз съм доволен от пропагандата, която се върши в някои случаи. Нашият известен журналист Владимир Топенчаров в Лондон и Асен Георгиев в Париж събраха журналистите да им обяснят положението в България. По това е изолирано, единично действие — както прави и др. Мейорх в Америка. Трябва една система от пропаганда и разяснения на побитите в нашата страна. Защото ако ви питам: кой управлява в Швейцария, мнозина няма да отговорят какво е управлението там. Но ако ние не се интересуваме за тях и ако не знаем какво е положението там, те не страдат от това, но ние страдаме от това, че са заблуждени за това, което е у нас, и оформяват погрешно своето отношение за стопански връзки с нас.

И аз смятам, че възглавяването на Външното министерство от всеобщо уважавания наш другар Васил Коларов, връзките, които той има, подходът, който има, познанията, които има, и помощниците, които си е набелязал, и онова прочистване, което почна и тук в апарата на Външното министерство, и онова, което ще направим навън, като изпратим в Европа синовете на народа — всичко това ще даде добри резултати. Той ми каза: един може да не знае една буква от чужд език, но да го боли и да живее винаги с държавата, и никой този човек да не може да бъде подкупен или лъган, когато става въпрос да се услужи на държавата. Може да се намерят технически помощници, но стълбът, пълномощните министри да бъдат здрави хора, за да не се стига до такива случаи, уважаеми другари и другарки: пълномощен министър, пратил си го, възложил си му доверие и след една година или две се обявява за неадекватен в България. Това показва, че недостатъчно сме внимавали, преценявали и процедурирали и че действително трябва да внимаваме, за да не стигаме до такива случаи, които вредят на България.

Уважаеми другари и другарки! Аз завършвам. Вам си казвах, че бюджетът на Външното министерство е увеличен. Увеличен е и бюджетът на Вътрешното министерство. Нека да бъдем откровени. Всякога в миналото ние сме атакували всички правителства, които увеличават бюджетите за Военното министерство и за Вътрешното министерство. Ние така разсъждавахме, защото имаме власт противонародна, която чрез разни изкуствено скроени избирателни системи, чрез разни терори и насилия, чрез разни изкуствени разделения на народа е успявала да си оформи едно безлимитно и да се докопа до властта. Тогава чрез апарата на войската, чрез апарата на полицията управлението потискаше народа и не му даваха възможност никога да си види сметките с тези управленици. И сега мнозина из нашите среди казват: „А бе, какво правите с тези бюджети?“, без да разбират, че се намирате в съвсем разна ситуация. Ако ние даваме за народната войска, т. е. ако даваме за Военното министерство и за Вътрешното министерство, го даваме на себе си, не го даваме на едно малцинство, което се е докопало до властта, за да се охранява срещу народа. Ние го даваме на народното правителство на народната власт в лицето на милицията и войската, за да предотвратят всякакви попълзновения на всякакви реставратори, реакционери в нашата страна, откъдето и да идат те, отвън или отвътре. И ние виждаме, че новият Министерски съвет, който се състои от 23 министри и председатели на комисии и комитети, се разпределя на три сектора: единият — външен и за народната отбрана, председателстван от др. министър-председател Георги Димитров, в който влизат Министерството на войната, Външното министерство и още няколко министри — отбрана с материална сила, каквато е войската, еманация, излъчена от народните материални сили, отбрана с оръжие и отбрана чрез органи, които да следят в Европа какво се мисли и крие срещу България; друг сектор — просвета и социален; друг сектор — стопански, в който се групират министерствата на трите сектора, за да може да се обмислят всички проблеми, за да може всички закони, които се създават, да отразяват именно тази основна истинствителна цел на всяко управление: да брани вътрешния ред, мир и спокойствие в държавата и да бъде готово, не

да реализира някакви искания с нападения, но да брани нашата независимост. А тя се брани, както ви казах, не само с оръжие, не само чрез дипломация — тя се пази и по стопанска линия.

Нашата държава е в нужда. Другари! В нужда е нашата държава. И вие провяряйте по места. И каквото може, нека да се изправи в това отношение. За вашите деца на една година, на две години, на три години не може да се намери хляб. Понякъде в провинцията се дава достатъчно хляб, но в София се дава хляб, който не може да се консумира от децата. При тази смес, която имаме — да не кажа голяма приказка — даваният хляб е твърде неопитна храна за децата.

Добре, ние сме в нужда. Нас ни казват: искате ли френзели? Вие си спомняте, след първата световна война в 1918 г., какви били хлябове ядеше българският народ, когато беше в недоимък от жито. Но ние поставяме пред народа въпроса честно и почтено: искате ли френзели? Ако искате да ги ядете, заедно с тях ще дойдат и автомобили, и локомотиви и ще се спие всякаква стопанска инициатива в нашия народ. И не само в нашия народ.

Ако почнем да спорим дали сме улучили правилно пътя, ще видим, че не една, не две, ами десет-двадесет държави в Европа отказват помощ от ония, които дават жито. Вие виждате и Франция, и Англия, които бяха се хванали на въдницата на Маршал, да се ориентират на Изток, да търсят жито от Съветския съюз, защото само оттам може да се даде не безвъзмездно, но като платят само житото, без каквито и да било други политически и морални, и културни, и стопански концесии и без да им бъде засегната държавната независимост. Когато пред народа обясним тези неща и кажем: да, ние сме в нужда, ние сме притеснени, но кажете, има ли вина отечественофронтската общественост, има ли субективни причини, има ли разхищения, има ли изнасяне на жито, както бяхме изнесли в Германия през фашистко време най-ценни продукти — народът разбира, че му се казва истината, че има суша, че ние правим неимоверни усилия с всевъзможни стопански операции да се самозадоволят нуждите, без да прибавяме по тези, които зад житото ще платят да внесат своята политическа, емоционална, своето разбиране и т. н.

Ето виждате, другари и другарки, кредитите, дадени за милицията, за народната войска, кредитите, употребени за нашата външна политика, кредитите дадени за разни стопански мероприятия и изобщо военната политика има едно общо направление, такова, което да охрани вътрешния ред и сигурност в нашата държава и външно да брани нашата национална независимост. С такова разбиране, ние можем да изгнем спокойно, без смущение веред нашите народни маси, да им обясним, да им разясним бюджета и да ги кажем: ето бюджетът е такъв — без да се скрива нито една цифра и няма да има никакъв смелостта да фалшифицира и прези изводи обратни на тези, които трябва да прави един отечественофронтовец.

И така, другари и другарки, аз смятам, че така както ни е представен бюджетът, той е съгласуван с реалните възможности на българския данъкоплатец. Две думи само за този данъкоплатец. Когато се гласува законът за еднократния облог, влигва се голям шум. Но благодарение на тази популярна брошура, която издаде Министерството на финансите, внесе се яснота по въпроса. Аз съм имал случай да дам обяснения в няколко села. Хората бяха под заблудата, че ще им се продаде имотът заради този данък. Когато попитах един стопанин колко декар има, какви приходи има, и му направих една-макар и повърхностна сметка, веднага се убеди, че еднократното облагане не е нещо страшно. И като се мина оттам, от 1947 г. пролетта, приблизително една година, някои от тези, които бяха заблудени или доброволно неловолни срещу отечественофронтската власт по известни вътрешни линии — да ги не казвам, нарядни и пр. — казват: виждаме, че този данък не е голям, виждаме, че сме се лъгали, и по доброволна преценка разбираме, че сме били заблуждавани от някои нарочно; нарочно са надбягвали цифрите с катастрофално заключение за тях; самички виждаме, че облагането по закона за еднократния данък и по закона за общия доход не е страшно. Правят преценка и виждат, че са били заблудени, че са били в грешка, че се дава коз и възможност на вътрешната и международната реакция да смята, че в България може да стане нещо, което се искаше от едно малцинство в нашата страна.

Ето така, другари и другарки, с този бюджет при новото положение на създаване на единна отечественофронтска политическа организация като ръководяща сила опряна на отделните отечественофронтски партии, които ще представляват една мажка лаборатория за вербуване в голяма обществена сила — да не поотарям този израз, който е свързан с мрачното минало на Дучо Христов — ние ще създадем едно народно единство, необходимо за преодоляване на вътрешните трудности. Два-три пъти повече работим за отблъскването на всякакви възможни опити на разни вредители и шпиони да намерят опорни точки, които да служат на нашите врагове от вън. Това народно единство ще се създаде, между другото, и от този бюджет на нашата държава. Той ще даде възможност за едно превъзпитание на нов тип политически човек, който да борави с истината и откровеността. И тогава чрез взаимодействието на всички ресурси в нашия Министерски съвет, включително и позитивните две-три комисии, които сме създали като нови служби, като служби, които сме земали за пример от други държави, които имат по-голям опит и имат известни резултати, ние ще изградим действително едно здраво управление, което ще се опира на народните маси. И нека заключа, другари!

Докато в миналото всяка власт, всяко Народно събрание се мъчеше да направи нещо, за да може все повече да се охранява, трябва да се посочи на българското общество едно Велико народно събрание, което в началото на 1947 г. завари един размер на депутатските дневни и каза: много са и ги намаля. Сега за 1948 г. прецени това, което е било за 1947 г. — и това е много и то се намалява. Става една преценка на самата работа на Великото народно събрание. Разсъждава се: има ли смисъл, полезно ли е, целесъобразно ли е такъв голям апарат от толкова народни представители да губи толкова много време за изработване на известни закони? И се реши да се делегират известни права на Президиума с оглед не за демагогия, а за да могат народните представители да бъдат по-близо до самия живот, до производствения процес, да виждат, да чуват, да разбират да бъдат в контакт с Министерския съвет, с Президиума, да бъде народният представител действителен, истински изразител на волята, да не се откъсва от масата, която го е избрала, да бъде верен на нуждите и да ги разбира, да ги разяснява и по този начин да изпълнява най-добросъвестно своите задачи на народен представител.

С това разбиране заявявам от името на парламентарната група на Българската работническа социалдемократическа партия, че ние ще гласуваме този бюджет, като в комисията се направят някои изменения, доколкото доколкото участващите в комисията специалисти и народни избраници констатира, че има някои намалявания, увеличавания, повторения, размествания, които ще бъде полезно да бъдат направени. Нужното съдействие, нека ви кажа, ни оказва и уважаваният от нас министър от финансите, който, колкото и да пази ревниво държавните средства, когато види, че предложението е разумно и от полза, винаги се съгласява с народното представителство. (Ръкоплескания)

Председателстващ д-р Георги Атанасов: Има думата народният представител Иван Копринков.

Иван Копринков (сЛ): (От трибуната) Г-жи и г-да народни представители! Бюджетът на държавата трябва да изразява финансовата и стопанска сила на народа. Затова той трябва да бъде един разпен и искрен бюджет, в който да бъдат отразени всички приходи и всички разходи, установени от законите, необходими за държавата през бюджетната година за всички нейни обществени служби и предприятия, изразени ясно, открито и точно в съобразени с материалните и финансови възможности на българския народ. По този начин само ще бъде ясно за всеки гражданин задължението му към държавата, държавните приходи и разходи, както и общото финансово и стопанско състояние на държавата. Приходите не са за държавния бюджет трябва да бъдат основани предимно върху прякото облагане на данъкоплатците и на държавните и обществени стопански предприятия, а разходите — съобразно с действителните нужди на държавата.

Бюджетът на държавата за 1948 г., представен пред Великото народно събрание, възлиза на общата сума 69 милиарда лева, или с една разлика от многогодишния бюджет от около 12 милиарда лева в повече.

Бюджетната и финансова политика на държавата трябва да има като главна задача издигане на общото благосъстояние на народа, развитието и задоволяването на духовните, материални и културни нужди на трудещите се маси, както и организирането на всички държавни и обществени служби и институти в услуга на общото благосъстояние, социалната справедливост и политическа свобода.

Данъчната система трябва да бъде наредена съобразно общото състояние на народното стопанство, неговите материални и финансови възможности, изразени в общия национален доход и платежните способности на отделните граждани.

Със своята финансова, бюджетна и стопанска политика държавата трябва да се постави в услуга на българския народ изцяло, както и на всеки гражданин, като създава възможности за тяхното материално и духовно благосъстояние. Всеки гражданин трябва да намери приложение на своя труд, както и защита на своите права и свободи.

При настъпните след войната дълбоки промени в социално-политическите отношения на работните маси и в тяхното политическо съзнание налага се едно цялостно провеждане на дълбоки реформи в стопанския живот на нашата страна. При провеждането на тия реформи трябва да се има пред вид състоянието и развитието на производителните сили у нас и историческото състояние на нашата материална и икономическа култура, изразени и изразени в нашата действителност. Само при една такава правилна преценка на нашата стопанска действителност и готовността на трудещите се народни маси да осъществят новите реформи е възможно правилно и бързо преустройство на икономическия ни живот към едно общо благосъстояние. Всяка стопанска политика, която не би се съобразявала с наличните материални условия и възможности на нашата действителност и готовността на работните маси за провеждането й, ще доведе до разстройство в стопанския живот.

При голямото изтощение на нашето стопанство от войната и разхищението на фашистките режими, особените затруднения при бързото му възстановяване при днешните изключителни международни условия и нарушено световно производство и неуреден стопански обмен необходимо е бързо възстановяване на стопанските и търговски връзки и реално стопанско сътрудничество с всички народи и страни, при пълно запазване и гарантиране на нашата стопанска и политическа независимост.

Бюджетната политика трябва също да се стреми към премахване на консумативните разходи и установяване на чиновническия персонал според действителните нужди на службите, премахане на из-

инишите служби, слияването на сходните и изкореняване на бюрократизма в държавните и в другите учреждения. Тя трябва да се стреми към намаляване на косвените облагания на материалите и стоките от първи и втора необходимост за трудещите се маси, към изпълнение и прилагане на социалните закони за защита и подобряване на положението и условията на работа и живот на работническото и специално — по-големи грижи за децата.

Излезли с тежки загуби и разрушения от войната против фашизма, народите имат нужда от един трън и искрен демократичен мир, който да им гарантира условията за бързо възстановяване от опустошенията на войната и за тяхното стопанско и културно издигане. Мирът в света може да бъде създаден и гарантиран не чрез подклаждане на недоразуменията и несъгласията между народите, а чрез тяхното разбирателство и единение. Единни във войната против фашизма, народите трябва да останат единни и в създаването и гарантирането на мира. Организацията на обединените народи, създадена при пълното разбирателство и съгласие между големите демократични народи, има като първа задача да укрепи добрите и приятелски отношения между народите и избягването на нови войни.

България, непризната отначало за съюзяваща страна, трябва да влезе като член на Организацията на обединените народи, за да може, заедно с всички участници там, да сътрудничи за създаването на тия условия, за запазването и закрепването на мира и за организирането на народите за тяхното преживяване. България, която се ангажира да изпълни постановленията на договора за мир, има право и трябва да направи всичко, за да издейства да бъдат поправени несправдите, досадни в тоя договор, като вастон за облекчаване на финансовите задължения и гарантиране на излаза ѝ на свободно море, с връщането на неправилно отнетите български територии в Западна Тракия.

Сключените напоследък договори и конвенции със съседни и други страни, които целят създаването и укрепването на стопански и културни връзки и запазването на мира на Балканите, намират нашето одобрение и одобрението на всички, които искат балканските народи да живеят и се развиват в мир и братство помежду си. За пълното умиротворяване на Балканите и за гарантиране спокойното съществуване и развитие на балканските народи, братският съюз на свободните демократични народи на Балканите, обединени в една Балканска демократична федеративна република, е естественият тежестен съюз и една историческа необходимост.

За българския народ има една външна политика, която единствено може да гарантира неговото съществуване и развитие — политиката на близки и приятелски отношения с големи и малки свободни демократични народи и братски и перазонни връзки с неговия освободител СССР. (Оживление сред мюжичеството)

Ние сме решително против всяка проповед и подготовка за война, които създават само недоразумения, увреждат добрите и приятелски отношения между народите и пречат за възстановяването на изгубения от трудещите се маси световен мир. Не във войната, не в разрушенията и конфликтите, а в разбирателството, споразумението, съгласието и сътрудничеството между народите и особено това на великите сили, могат да бъдат уредени всички въпроси, възникнали след дружителната победа над фашизма.

Голямата и историческа задача на българския народ и дълг на всеки български гражданин е да пазят своята държава независимост и народен суверенитет от всички империалистически и завоевателни намерения и опити за подчинение и завоюване. В тая борба всички верни синове на народа трябва да бъдат единни и сплотени. Ние отиваме и осъждаме решително всяко незаконо и подмолно действие за политическа борба.

След влизането в сила на новата Конституция на Народната република България създават се условия за нормален политически живот в страната, за омекотяване на политическата атмосфера. Необходимо е да бъдат освободени и възвратени изпротените в трудовите обществени и въдворените на местожителство антифашисти и се даде политическа амнистия.

Вътрешното политическо и международно положение на страната е извънредно сериозно. То може да бъде значително подобро, ако всички политически сили, с които разполага принципът на народно искрено и всеотдайно работят за преустройството и закрепването на мира, демокрацията и свободата.

Предложеният държавен бюджет за 1948 г. и големата си част не отговаря на изложените по-горе начала за бюджета, защото в приходната си част се основава главно на косвеното облагане, което засяга главно широките народни маси, а в разходната си част е предимно консумативен. Той не е искрен и реален, защото във от тоя бюджет остават бюджетите на Главната дирекция на българските държавни железници, на Главната дирекция на електрификацията, на Дирекцията за строеж на нови ж. п. линии, на Дирекцията за водни строежи, на Главната дирекция за храноснабдяването, на Държавните миги и др., които заедно с предложенния бюджет далеч надминават цифрата 120 милиарда лева. С тая несправда се нарушава суверенното право на Народното събрание да гласува единен и цялостен бюджет, а такава една бюджетна и финансовата тежест при съществуващото стопанско положение на страната е непосилна за платежните способности на българския народ. Именно затова парламентарната група на Работническата социал-демократическа партия не го одобрява и няма да го гласува.

От мнозинството: Ей-й-й!

Андрей Пенев (к): Какво за дълга, като няма да го гласуваме.

Председателствуваш д-р Георги Атанасов: Има думата г-н министър на финансите.

Министър д-р Иван Стефанов: (От трибуната, прекръщан с ръкоплескание) Држав народни представители и народни представители! Предп искно позволете ми да благодаря за изказванията на онези колеги народни представители, които изнесоха становището на парламентарните групи и дадох своя принос за разрешаването на онези въпроси и проблеми, които поставя едно такова голямо дело, каквото е изработването бюджета на държавта за една година.

Аз трябва обаче да обърна внимание на колегата Ефрем Митев, че данните за данъка върху общия доход, но се отнася до общата сума на постъпленията, бяха дадени в експозето, даже бяха дадени данните за постъпленията по еднократния данък върху имуществата. Аз ще припомня, че тук в своето изложение казах, че от данъка върху общия доход вероятно — защото нямаме още точните данни — са постъпили около 6.500.000.000 лв.

Що се отнася до това, че може да има някои дребни данъкоплатци, които се чувствуват обидени, че не били зачетени да поносат и те каква жертва (Оживление) за издръжката на народната държава, аз съм сигурен, че това са редки случаи.

Ефрем Митев (с): Има.

Министър д-р Иван Стефанов: Защото и тези дребни данъкоплатци знаят, както всички народни представители, че те също допринасят за издръжката на държавата, че те плащат данък, но само че това не са данъци, които са пряко взети от техните доходи.

Вобщо по въпроса за данъчната система аз се спрах доста подробно в своето изложение и се учудвам, че може сега да се постави въпрос за данъчната система така, както се поставяше преди 2-3 години у нас и както се поставяше още в другите — капиталистическите страни. Изглежда, че има хора, които още се държат към онова, което са пропъгутирали и агитирали навремето, когато трябваше да се разобличава данъчната политика на буржоазната класа, да се разкрива нейният классов характер и да се борят с всички средства.

Какво значи изграждане на данъчна система, съобразена с една нова икономика? Когато ние провеждаме национализация на индустрията, национализация на банките, когато ние реорганизираме търговията със създаването на държавни и смесени предприятия, когато е една дума ние доста дълбоко подрязваме классовата експлоатация на буржоазията, когато ние икономически и пресичаме корените, а с това ѝ отнемат и съответното политическо влияние, да се говори за пряко и косвено облагане в стария смисъл на думата, е една анахронизъм, ако не е нещо друго, именно умнишно заблуждаване, умнишно демагогствуване.

Кого, ние откъсно, ще уловим на нашата външна, както казват, че трябва да дадем предимство на прякото облагане? Какво значи предимство на прякото облагане при наличието на една буржоазна класа, която смучи соковете на народното стопанство, обира каймака на националното производство, която трупа свръхпечалби, която е паразитна чрез спекулатата в търговията? Говоря за капиталистическа спекула. И при най-нормални времена таква спекула е налице. Какво ще облагат ние прогресивно? Ние още ние какво да облагаме. Буржоазната класа у нас е вече много притеснена, подрязани ѝ са бъдещите доходи.

Георги Михайлов Добрев (к): Има още.

Министър д-р Иван Стефанов: Но има нещо, което е патрунано у нея, има нещо, което представлява рентниерски доход; има нещо, което представлява средства за съществуване на тази класа, даже когато ние напълно ѝ пресечем всякакви нови източници на доходи. Ние можем още да вземем оттам. Но това е диктаторска работа. Това не е нещо, на което ние можем да строим данъчната система теория.

Не е случайно, че в страните с нова икономика, със социалистическа икономика или с икономика, която отива към изграждането на социализма, старите форми на облагането, старите данъчни системи са съвършено преобразени, старите данъчни системи са премахнати. Не е случайно, че в бюджета на Съветския съюз данъкът върху оборота съставлява над 80% от всички държавни приходи; че данъкът върху оборота във Федеративната народна република Югославия съставлява около 60%. Защо това е така? Значи ли, че този данък върху оборота е старият косвен данък? Не значи. Данъкът върху оборота при новата икономика — както аз бего подкрепих това в изложението си и както ще имам случай да кажа тук пак във връзка с новия закон за данъка върху оборота — представлява нещо принципино съществено ново в сравнение със старото косвено облагане, защото този данък не се изгражда с оглед на събирането на стотинките от данковете на митинишното население, а се изгражда с оглед на възможностите на производството в отделните браншове, на създадената в отделните браншове производствена стойност, която сега има друго съдържание, а не както в една капиталистическа страна, в едно капиталистическо стопанство; с оглед потребностите за разширяване на производствените апарати в отделните сектори, за акумулиране на средства за влизане в стопанството, в разширяване на стопанството, в нови строежи и т. н.

Целта оная функция, която се извършваше чрез капиталистическата печалба по пътя на частния начин, по умелостта и по способи е, а поизхода и по каприз на отделния капиталист, да се вложат средствата от общественния продукт в едно или друго производство, в една или друга област на стопанска дейност вобщо, да се вложат в една капиталистическа спекула чрез търговията или чрез банките — всичко това сега се приема от държавата пряко и се извършва чрез данъка върху оборота.

Коренно, принципно различно съдържание има този данък, драги колеги. И тук да излезе един депутат, наричащ се социалдемократ, да ни разправя: „Ние отхвърляме по начало вашия бюджет, защото така казва, още не са предвидени достатъчно преките данъци“. Това е или простота, незнание, или, както казах, умишлено желание: на всяка цена да се каже нещо против представения бюджет. Телтова по данъчната система.

Аз в същото изложение изрично предупредих — защото си зная хората — че ще бъде заблуждение, ако се твърди, че бюджетът на държавата за 1948 г. е увеличен с 12 милиарда лева спрямо миналата година. А какво ни поднася тук говорителят на опозиционната парламентарна група? Тъкмо това казва: бюджетът е увеличен криво с 12 милиарда лева. Ама че в него ние сме включили пенсияния фонд, който има няколко милиарда лева и който съществуваше с отделен бюджет от държавния бюджет — беше в бюджета на фондистите — за това той не се интересува. Аз казах — и това е истината — че в сравнение с бюджета от миналата година увеличението е с 6 милиарда лева, и нито сантиметър повече!

Затрижили се за това, че в държавния бюджет не са включени железниците не е включена Дирекцията на храноснабдяването и не са включени банките и всичките онези многобройни предприятия, които сама държавата стопанисва, и по този начин народното представителство не можело да проверява предназначението на народната пара, и обществения пари. Виждате ли докъде се стига, когато се иска на всяка цена да се опозиционерствува? Нещо, което у нас и в другите страни се преценява като един напредък в устройството на държавния бюджет, като се обособяват железниците в автономно държавно предприятие, тук ни се хвърля като упрек, че сме го направили! Ами къде ще му отиде краят, ако ние включим брутни приходи и разходи само на Дирекцията на храноснабдяването?

Аз не зная какъв метод е приложил тук г-н Копринков, за да каже, че ако се прибавят бюджетите на тези предприятия, ще се получи нещо към 120 милиарда лева, но аз съм уверен, че ако той го направи докрай, не 120 милиарда, а може би ще отиде до 150—180 милиарда лева. Дирекцията на храноснабдяването сега закупува около 25-30 процента на земеделското стопанство! Ами че Държавният застрахователен институт има оборот с милиарди! Ами че Народната банка има оборот с милиарди, седмично минават през нейните каси 3 милиарда лева! Какъв икономически и финансов смисъл има, оборотите на производствени, търговски, банкови и други държавни предприятия и държавни земеделски стопанства да бъдат включени в държавния бюджет? Какъв смисъл има и какво значение има то за упражняването контрола върху държавната пара, върху обществената пара от страна на народното представителство? — Абсолютно никакъв.

А защо трябва ние да обособим държавните предприятия и стопанства? Защо не бива в бюджета да оставим нито една стопанска дейност от значение, която заслужава да бъде организирана отделно и да бъде обособена като държавно предприятие? Както много добре ни е известно, вече две години и повече ние прожеждаме съзнателно, системно тази политика: всяка по-значителна стопанска дейност на държавата да се обособи в едно голямо или много голямо предприятие, което се поставя в своята организация, в своята дейност, в своето отчитане пълно на началата на самозадържката, на своя собствена сметка и отчетност.

Правилна ли е тази политика? Правилна е. Това ние можем да го проследим и тук в бюджета с примера на железниците, преди да бъдат отделени — а те са отделени още в 1924-1925 г., ако се не лъжи, можем да го проследим с примера на Държавната печатница до 1945 г. и примера на много други държавни земеделски стопанства, при които стопанства с 25.000 декара земя бяха чисто дефицитери в бюджета на държавата, защото нямой не държеше сметка за килограмите масло, произведени там, за килограмите пшеница и пр. и пр., които изтичаха по хиляди невидими начини и стопанствата оставаха в тежест на бюджета. Много такива примери имаме ние в нашия живот, в нашата краткотрайна практика на прилагането на тази политика.

А ако вземем колосалния опит на Съветския съюз в това отношение, ако вземем новия, но в много по-широки размери прилаган вече от три години в Югославия опит, ще видим, че обособяването на стопанската дейност на държавата в предприятия на самозадържка, които дават точна сметка за своите разходи и за своите приходи, които са заставени да работят на чисто икономически основи, при които може да се приложи напълно тъй нареченият контрол чрез лева, чрез сметката, чрез стопанската сметка, е само благотворно и за държавния бюджет, и преди всичко за самата стопанска дейност. Само тогава тя се развива, само тогава се успява организираната на тези предприятия, само тогава тези предприятия дават по-добри икономически и финансови резултати.

Тя смешно звучи след национализацията на индустрията у нас, след национализацията на банките да се поставят такива изисквания, за да се получи благоволенieto на опозицията у нас да гласува бюджета на Народната република за 1948 г.

Аз искам тук в скобки да отбележа, че опозиционната група не помисли думица по таква голяма реформа у нас, каквато беше национализацията на банките. Тя пак добре направи, че с две думи, с полегни уста даде съгласието си за провеждането национализацията на индустрията, макар да правеше впечатление, че това го прави малко пресилено. Но аз ще цитирам тук думите на големия германски революционер Карл Либкнехт: „Хората отговарят не само за това, което вършат, но и за това, което не вършат“. И както тогава, например, Карл Либкнехт беше казал тези думи по отношение на социалдемократията на Ноке, на Шайдеман и на Зевинг, така и сега може да се каже...

Един от мнозинството: Блумовата!

Министър д-р Иван Стефанов: ... към Блумовата и към другата, както и към Коста Лулчевата: отговаряте и за това, което не вършите!

А пък какво не се върши още? В своето кратко изложение г-н Копринков иска да ни убеди, че спасителният път на България е да търси благоволенieto на всички големи и малки народи, за да бъде приета в Организацията на обединените народи. Никой не е против това, България, българското правителство и българската общественост, ако трябва и българският Парламент да направят всичко опова, шото да се признае на България достоинството — достоинство, спечелено с кръвта на хиляди български синове, достоинство, спечелено с една смела борба против фашизма у нас и против хитлеристка Германия в последната фаза на войната — достоинството да бъде член на Организацията на обединените народи, и то в по-голяма степен, отколкото на много други, които са членове и които имат доверието на своите собствени народи! (Ръкоплескания)

Но да се поставя въпросът така, че ние трябва да спечелим благоволенieto на всички големи и малки народи, то значи да се извиди или пък да се засенчи крупният факт на развитието на международното положение с обособяването на двата лагера, лагери, които не се делат по континенти, лагери, които не се делат по страни и държави, лагери, които минават през всички страни и през всички народи: лагерът на демокрацията, лагерът антиимпериалистичен, и лагерът на империалистическата агресия, лагер антидемократичен. (Ръкоплескания)

Какво ще ми разправяте вие за „всички големи и малки народи“, когато ние виждаме как самата Организация на обединените народи се подкопава, се минава системно от усилията на някои велики сили, на техните управляващи кръгове и на реакционните среди в тяхната общественост; когато ние сме пред един такъв колосален двубой за спасяването на Организацията на обединените нации като действителна организация на обединените нации, като такава, каквато тя беше замислена в срещите на тримата велики преди края на войната, да бъде тя спасена от всички опити да бъде превърната в едно оръдие на империалистическата агресия! Да не се каже туй, а да се изтъква търсенето, благоволенieto на всички, не е само едно недоглеждане, не е само едно благочестие, една любезност към всички — това е една политика, и тази политика Великото народно събрание трябва да я разобличи като политика, която обслужва точно определена външна политика. (Ръкоплескания)

Никого няма да заблудите вие, г-да, нито тук в тая зала, нито извън нея, като за пръв път днес споменавате името на великия Съветски съюз.

Петър Анастасов (сЛ): Не е истина това!

Министър д-р Иван Стефанов: За пръв и единствен път досега вие правите днес това.

Петър Анастасов (сЛ): Вие правите едно партизанство със Съветския съюз!

Министър д-р Иван Стефанов: Аз правя партизанство! Тази папка (Сочи книгата пред него) съдържа само част от изказанията на представителите на опозицията при гласуването на бюджета за 1947 г. (Възражения от опозицията)

(В залата влиза министър-председателят Георги Димитров, посрещнат със ставане на крака и продължителни ръкоплескания)

Ако взема тук да прочета какво е говорено тогава върху нашата данъчна политика, върху нашия тогавашен бюджет, за 1947 г., и върху политиката на Отечествения фронт и неговото правителство в отделните ресори на управлението, ще настръхнат косите тъкмо на онези, които стоят там влясно.

Та аз исках да кажа тези няколко думи, за да се разбере, че критиката на самия бюджет, че бил неискрен и нереален, е съвършено неоснователна и че нашето обвинение, че вашата критика на бюджета е неискрена и неерална, е напълно основателно. (Ръкоплескания)

Министър-председател Георги Димитров: (Към опозицията) Вие сте чужда грамофонна плоча.

Петър Анастасов (сЛ): Ако мълчим — зле, ако говорим — пак зле!

Иван Копринков (сЛ): Без да е чул министър-председателят какво сме казали.

Министър-председател Георги Димитров: Моля, моля! Чух Ви аз, чух Ви! (Ръкоплескания)

От тая трибуна, както помните, аз предупреждавах десетки пъти вашите съюзници от групата на Никола Петков. Не послушаха. Не взеха под внимание всички предупреждения, които им се правеха. Счупиха си главите, и шефът им е под земята. Мислете и вие сами да не изпитате съдбата на вашите собствени съюзници, чужди агенти и врагове на България! (Ръкоплескания) Ако вие досега не сте поумнели и не се опитате да поумнеете, вие ще получите от народа такъв урок, който ще го помните до свети Петра! (Ръкоплескания)

Нял народ е мобилизиран сега за едно грандиозно строителство, което ще спаси нашата страна от големи опасности и което ще постави основата на едно щастливо нейно развитие за благото на нашия народ и на неговите поколения. И в тоя момент, когато се върши това с таква голяма усилителна и жертви, когато се представя пред Великото народно събрание един бюджет искрен и пест

теп, който трябва да ни помогне в това развитие, явяват се жалки кречетала, като чужда грамофонна плоча, да искат от тая трибуна да смущават — кого? Кой ще ви повярва на всичко това? Кой може да отдава цена на вашите предричания сега за катастрофа, за провал на нашата политика?

Петър Анастасов (сЛ): Няма подобно нещо. Не е такава мисълта.

Министър-председател Георги Димитров: Такъв е смисълът на това, което вие правите. Вие само се боите да говорите открито от тая трибуна. Всичките ви грижи са да спасявате кожите си. Кожите си спасявате вие и не искате да кажете всичко, а смисълът е именно този: да подривате, да смущавате, да пречите на това прогресивно развитие на нашата страна. Не води това към добър край за вас!

Нека си спомнят народните представители и представителки, колко предричания правехте вие с вашите бивши съюзници тук! Започнахте — помнете — най-напред с това, че Отечественият фронт няма да произведе изборите на 27 октомври, американци и англичани няма да позволят. Казахме ли тогава, че ще се произведат изборите, че народът ще си каже думата и че никакви англичани и американци не могат да му попречат? — Станаха изборите. Предричаха, че Отечественият фронт няма да сключи мирен договор. Кой, казваха, ще сключи мирен договор с такова правителство? Казахме: ще сключат, защото те имат по-голяма нужда от мирен договор, отколкото ние, българите. И стана ли така? Сключи се такъв мирен договор, подписа се.

След това предричаха: да, подписа се мирният договор, но правителството на Отечествения фронт няма да бъде признато, никой няма да признае такова правителство. Казахме: ще го признаят, като попове ще го признаят! (Ръкоплескания) Признаха ли го? Признаха го. И de facto и de jure го признаха, макар и да е горчиво и несприятно на някои търгове — ние знаем това, това е тяхната воля, тяхното мнение.

Казахме ни: „Ако правителството се реши, изпълнявайки волята на народа, да посегне на тия депутати, хулигани, шпиони и агенти във Великото народно събрание, край на България. (Смях) и край на Отечествения фронт. Велнага ще има изшествие на американски войски, въздушни флоти ще бомбардират България, всичко ще отиде.“

Казахме ли ние тогава, че разрешението на всички наши вътрешни и външни въпроси лежи преди всичко в нашите собствени ръце като народ, като народна република, в единството на нашия народ?

Петър Анастасов (сЛ): И така трябва да бъде.

Министър-председател Георги Димитров: Моля, моля! Не излезе ли така?

От мнозинството: Излезе.

Петър Анастасов (сЛ): Не сме го казали.

Министър-председател Георги Димитров: Хулитаните Великото народно събрание ги изгони.

Когато процесът против шефа на тази ваша обединена опозиция бе създаден, казах: „Ох, да емее този български съд да го осъди на смърт! Ужас ще настъпи тогава! И Вашингтон, и Лондон, всяко ще се вдигне да попречи“. Съдът си изпълни ролята, изпълни волята на нашия народ, осъди предателя национален на смърт.

Казахме тогава: никой не може да попречи; а тези, които се вметват в тези работи отвън, те само вълнуват положението на обвинения и неговите приятели. Излезе ли така? Излезе.

Казах: „Сакън, ако изпълнят смъртната присъда, това вече ще прелее чашата на търпението, ще се вдигне целият свят, всичкият ужас ще се изсипе на главите на българския народ“.

Казахме и тогава: ако не бяха се намесили отвън и не бяха някои искали ултимативно да диктуват на нашия суверенен съд, можеше главата на Петков да бъде спасена. Можеше да бъде заменено смъртното наказание с друго наказание.

Но когато се постави въпросът така, да изнудват българския народ и да посегат на правото на суверенния наш народен съд, смъртната присъда трябва да се изпълни. И тя беше изпълнена. Какво стана? Кой се вдигна в нашата страна? Кажете къде бяха демонстрациите, въстанията и пр., с които ни плашеха? Нищо подобно. Народът разбира по-добре от вас какво значение има всичко това.

И какво стана отвън? Ноти даже не се дадоха, приличия, както можеше да се предполага. Мина и замина. Почумяха и се свършиха.

Когато един народ е взел съдбата си в своите собствени ръце, когато той стои здраво на своите нозе, когато той ежедневно укрепва своето единство, нищо за него не може да бъде страшно. (Ръкоплескания)

Всичкото време мълчахте, спотавайки се като мишки в дупка! Всичкото време! (Ръкоплескания) Защо сега излизате с декларация и с такава реч? Защо?

Петър Анастасов (сЛ): Много съдържава.

Министър-председател Георги Димитров: Защо? Да ви кажа защо.

Вие чувате по чужди радиа и подувате, понюхвате с носа, че там в Средиземно море някои американци имат флота, че в Гърция се готвят някои американски части да дойдат, че нещо се готви против България и против нейното правителство. Оттам е малко пешо този слаб кураж, който вие проявявате сега. (Смях)

Петър Анастасов (сЛ): Не е оттам.

Министър-председател Георги Димитров: Оттам е. (Ръкоплескания)

Петър Анастасов (сЛ): На страната на България сме били винаги и ще бъдем и днес, и утре, ако тя бъде заплашена.

Министър-председател Георги Димитров: Моля, моля!

Петър Анастасов (сЛ): С целия български народ ще бъдем.

Христо Пунев (сЛ): Това е пресвело, г-н министър-председателю!

Министър-председател Георги Димитров: Слушайте!

Петър Анастасов (сЛ): Какво искате тогава от нас, бе джанам? Кажете го!

Министър-председател Георги Димитров: Оттам е вашият кураж. Оттам е вашата чужда радиоагентура.

Христо Пунев (сЛ): Няма чужда радиоагентура. Предателят не съм бил никога, г-н министър-председателю!

Министър-председател Георги Димитров: Оставете тези декларации! Знаем ги. Не сме вчерашни.

Христо Пунев (сЛ): 70 години редом с Вас съм се грижил за България и само за България.

Министър-председател Георги Димитров: Знаем как само за България работите. Знаем вашите разговори, които водите помежду си. Ех, вие, озлобени партизани!

Петър Анастасов (сЛ): Не сме.

Министър-председател Георги Димитров: Да, да, това е. Вие мислите, че вие не знаете какво вършите помежду си.

Петър Анастасов (сЛ): Измисляте.

Министър-председател Георги Димитров: Ах, вие мислите, че не знаем? Вашите собствени хора, с които вие говорите, разправят какво обсъждате, какво планирате. Само сте страхливи и нищо не можете да направите. (Ръкоплескания от мнозинството)

Всички предричания на Отечествения фронт се сбъднаха. И аз мога да заявя от името на нашето правителство и на Отечествения фронт, че всички тия заплахи с някаква война, с някакво изнудване на нашата страна, с нейното бомбардиране от въздушни флоти и пр. и пр. е вятър. Няма да го бъде.

Петър Анастасов (сЛ): И не бива.

Министър-председател Георги Димитров: Вие го искате.

Петър Анастасов (сЛ): Не, не, хиляди пъти не!

Иван Копринков (сЛ): И сега го казахме в декларацията, че не.

Министър-председател Георги Димитров: Вие всичкото време говорите, че единственото спасение е във войната, ...

Иван Копринков (сЛ): Не, в мира.

Министър-председател Георги Димитров: ... че войната само ще ни оправи.

Иван Копринков (сЛ): Сега прочетохме декларацията за мир.

Министър-председател Георги Димитров: Ако, за нещастие, дойде до една война, тогава именно има за пътете. Първите, които ще изчезнете, сте вие злостни конспиратори! (Ръкоплескания от мнозинството)

Петър Анастасов (сЛ): Нека да умрем, да живее България! Ако с нашата смърт ще се изкупи доброто на България, да живее България и тенденциите се в България, за които цял живот сме се борили. Борил съм се от дете. Да, да, от дете.

Министър-председател Георги Димитров: Слушали сме подобни разговори много. Аз ви предупреждавам, както вашите бивши съюзници, ...

Петър Анастасов (сЛ): Приемаме.

Министър-председател Георги Димитров: ... забележете: ни никакви конспирации не ми правете и никакви конспирации и заговори не мислете.

Петър Анастасов (СЛ): И не сме мислили.

Министър-председател Георги Димитров: Не възлагайте надежди на никаква война, защото ще си изгорите ръцете сами. А народът, несмущавайки се от всички тия работи, които говорите и правите, той си върви смело, решително и единодушно в своя единствен правилен и спасителен път, въпреки всичко и на пук на всичко, защото неговото дело е право дело (Ръкоплескания от мнозинството) и свято дело. (Ръкоплескания от мнозинството)

Петър Анастасов (СЛ): Ние търсим разбирателство. Дайте ни го! (Смях)

Министър-председател Георги Димитров: Какво разбирателство търсите с мен? Вие се разберете най-напред помежду си.

Тази реч или декларация, която вие правите тук, тя е един нов позор. Тя ще бъде осъждана от целия наш народ с възмущение.

Спасителния бюджет на държавата вие атакувате подло, вие не го гласувате. И вие не изпълнявате своя дълг като народни представители. Вие сте хора, мястото на които не е в едно такова Велико народно събрание. (Продължителни ръкоплескания от мнозинството. Членовете на Президиума, на бюрото, министрите и всички народни представители стават прави и ръкоплескат)

Председателстващ д-р Георги Атанасов: Г-да народни представители! Пристъпваме към гласуване на законопроекта за бюджета на Народната република България за 1948 г. без чл. 3, тъй като той бе оттеглен от правителството.

Ония г-да народни представители, които са съгласни да бъде приет по принцип, на първо четене, законопроектът за бюджета на Народната република България за 1948 г., така както бе докладван във вчерашното заседание на Народното събрание, без чл. 3, моля, да вземат ръка. Абсолютно мнозинство. Събранието приема. (Ръкоплескания)

Пристъпваме към разглеждането на следната точка от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за данъка върху оборота.

Моля секретаря да го прочете.

Секретар Тодор Тихолов (С): (Чете)

„МОТИВИ

към законопроекта за данъка върху оборота

Г-да народни представители! Данъчната система у нас е значително усложнена, като уреждането на облаганите е постигнато с различни закони — едни, които предвиждат облагане с преки данъци, а други — с косвени данъци. Това раздробяване създава трудности както за данъкоплатците, тъй и за данъчната администрация.

С предлагания законопроект за данък върху оборота се постига единство в облагането, намаляване многобройните задължения за гражданите и свеждане до възможно най-простотворяване на службите, създадени за прилагането на тези закони.

Характерното в този законопроект е, че за облагане се обхващат обектите, получени при производството на благата, и че второ облагане за същите няма да има, макар до отиването им в консуматора да са предмет и на междинни покупки-продажби. Подлежащ на облагане също така и възнагражденията от услугите, извършвани във връзка с производството.

По-правилно и по-точно облагане, процентът на данъка за всяка стока е предвиден в отделни подробни тарифи, които представляват неразделна част от закона. Процентите на данъка за всяка стока, както и другите данни в тарифите, са в зависимост от начина, по който е организирано народното стопанство, характера на производствените предприятия и цените на стоките, които условия непрекъснато се изменят, затова ще подлежат на постоянно изменение и тарифите. За да бъдат последните пригодени за облагане, отговарящо на изборните условия, измененията трябва да стават незабавно с променените условия, затова предвижда се, тарифите да бъдат одобрявани от Министерския съвет.

За гарантиране интересите на държавата, с закона се предвижда при производството на някои стоки, особено на такива с голям размер данък, да бъде установен надзор, определен от министъра на финансите, който да бъде различен и в зависимост от характерните особености в производството на отделните стоки. Този надзор е наложителен, за да бъде гарантирано своевременното и пълно събиране на данъка.

С предлагания законопроект се предвижда да бъдат отменени следните сега действащи отделни закони: 1) закон за данъка върху оборота; 2) наредбата-закон за държавните привилегии, акцизите и патентите; 3) наредбата-закон за засяване държавните приходи; 4) наредбата-закон за общинския налог; 5) чл. 17, т. 3, и чл. 28 от наредбата-закон за гербовия налог, последният само за продажбите за оборотите, от които се плаща данък по този закон; 6) членове 3, буква „а“, 11, 12, 13 и 14 от наредбата-закон за фонд „Финансеска култура и спорт“ и за таксите върху държавните спортни входни билети; 7) чл. 45, т. 1, от наредбата-закон за Камара на изкуствата и културата; 8) чл. 2, буква „д“, от закона за учредяване на Народен фонд за индустриализация, напояване и електрификация на Република България; 9) чл. 6, буква „а“, „ж“, точка 5, „и“ и „о“, от наредбата-закон за църквата и 10) членове 50, 51, 89, 117, 118, 119, забележката към чл. 120, членове 121, 122, 126, 129, алинея втора, и забележка II към същия, 130, 131, 180, 185, т. 2, и таблица 2 от закона за тютюна.

Като предлагам на просветеното ви внимание тук приложения законопроект, моля ви, г-да народни представители, да го обсъдите и гласувате.

Гр. София, 22 декември 1947 г.

Министър на финансите: Проф. д-р Иван Стефанов

ЗАКОНОПРОЕКТ за данък върху оборота

Глава I

Облагани лица и обороти

Чл. 1. На облагане с данък върху оборота подлежат:

- а) оборотите от производството в страната стоки и материали;
- б) оборотите от внесените от чужбина стоки и материали и
- в) възнагражденията за услуги.

Чл. 2. Данъкът се определя съгласно тарифи, одобрени от Министерския съвет и утвърдени от Президиума на Народното събрание.

За едни и същи стоки и материали се плаща данък само един път и всеки по-нататъшен оборот от тези стоки и материали в непроменено състояние не подлежи на ново облагане, освен ако това е изрично предвидено в тарифата.

За стоки и материали, които се влагат в производство на други стоки, облагани по този закон, отделен данък не се плаща, когато това е предвидено в тарифите.

Чл. 3. Данъкът се дължи от производителите, съответно вносителите или купувачите на стоките и материалите, а при услугите — от получателите на възнагражденията, както е посочено в тарифите.

Чл. 4. Освобождават се от данък по този закон:

1. Държавата и местните народни съвети — за таксите, които събират.

2. Държавните пенсионни фондове и фонд „Обществени осигуровки“.

3. Взаимноспомогателните и посмъртните каси, за тази им дейност и за таксите, които събират в болници, почивни домове и други подобни.

4. Политическите партии, оф комитети и масовите организации и всички дружества с идеална цел, за оборотите им от:

- а) отпечатаните в собствени печатници издания, с които пряко разпространяват идеите или осъществяват целите си;

б) отпечатаните в собствени печатници образци и книжа, които служат за техните и на поделенията им нужди;

в) таксите, които събират в организациите и извържани от тях: болници, клиники, детски домове, приюти, почивни домове, хижи и други подобни;

г) човешките вноски, помощи и дарения.

5. Столовете на служителите и работниците при държавните, общинските, автономните учреждения и предприятия, частните предприятия и десетките домове, градини и ясли при същите учреждения и предприятия.

6. Машинотракторните станции.

7. Водните синдикати за тяхната народна дейност.

8. Миналите предприятия, само за миналата им дейност.

9. Лицата, които упражняват свободни занятия (лекари, зъболекари, адвокати, инженери, архитекти и др.), за доходите им от тези занятия.

10. Възнагражденията на занаятчиите и полужанаятчиите — за извършени поправки.

За забележка. Занаятчиите и полужанаятчиите плащат данък върху общия доход за възнагражденията от поправки с 10% увеличение. Със същото увеличение плащат данъка върху общия доход и лицата, които упражняват свободни занятия.

11. Авторите на собствени съчинения, художниците и скулпторите — за авторското им право.

12. Произведения на земеделието и животновъдството, употребени за нуждите на домакинствата на земеделските стопани, които са ги произвели, и продажбите от същите такива произведения направо на консуматорите.

13. Стоките, произведени от предприятията и употребени за собствени консумативни нужди.

14. Изкуствените токове.

15. Претметите и стоките, които Министерството на финансите доставя направо от чужбина за нуждите на държавните привилегии.

16. Оборотите, освободени от данъци по специални закони, за които Министерският съвет, по доклад на министъра на финансите, реши да не се плаща данък.

Чл. 5. Данъкът за произведените стоки и материали се определя върху продажната им стойност, съответно количеството им и пр., както е предвидено в тарифата, и се плаща след окончателното извършване на продажбите.

Данъкът за стоките и материалите, за който е отговорен купувачът, се плаща след окончателното извършване на покупките.

За стоките и материалите, произведени в страната или внесени от чужбина, които предприятието-производител или вносител употребява за ново производство, данъкът се плаща върху стойността им стойност, след влягането им в производството.

При определяне продажните цени на стоките и предметите включва се и данъкът по настоящия закон. Цените на стоките и материалите, продадени на предприятия за по-нататъшно преработване, се определят с размер на данъка в тях данък, ако в тарифата е предвидено да не се облагат.

Чл. 6. За оборот се считат и сумите, които се внасят в Изравнителния фонд или се получават от същия.

Чл. 7. За производител на стоки и материали се счита лицето, което ги изработва, преработва или дообработва със свои или чужди материали.

Производителът е отговорен за плащането на данъка за всички стоки, произведени от собствена или чужда материали, освен при преработването им на нишеме за друго производствено предприятие, в който случай данъкът се плаща от последното при продажбата на стоките върху продажната им стойност.

При производство на нишеме с материали, дадени от търговец или потребител (консуматор), данъкът се определя върху стойността на произведените стоки по нормирана цена, а ако няма такава, върху стойността, образувана от:

а) пазарната стойност на материалите по време на получаване произведените стоки;

б) сумите, уговорени да се изплатят на производителя под каквато и да е форма за произведените стоки;

в) печалбата, определена от Дирекцията на цените, а ако такава не е определена — в размер на 10%.

Забележка. Това правило не се отнася за случаите, за които в тарифите е предвиден особен начин за изплащане на данъка.

Чл. 8. За износените в чужбина стоки данъкът се определя по размерите, предвидени за стоките, продадени в страната.

Министерският съвет, по доклад на министъра на финансите, може да намалява или освобождава от данък износните за чужбина стоки, ако това се налага по стопански съображения.

Чл. 9. Подлежат на данък и стоките, които производител-физическо лице е употребил за свои лични нужди (освен в случаите по чл. 4, т. 12). Облагат се също и стоките, които предприятията дават безплатно. Данъкът се определя и внася по цените и в сроковете както за продаваните стоки.

Чл. 10. При увеличаване размера на данъка или при установяване на нов данък, търговските предприятия декларират подлежащите на това облагане налични стоки и плащат следващия се данък в определени от министъра на финансите срокове.

За декларират наличните стоки и материали в преработвателните предприятия, за които данъкът в увеличавания размер ще се плати при продажбата им.

Глава II

Надзор в предприятията

Чл. 11. Министерът на финансите определя върху кои услуги и върху производството и вноса на кои стоки се упражнява надзор и може да забранява употребата на някои материали при производството на стоки, облагани по този закон.

Чл. 12. Надзорът в предприятията се състои и в:

1. Установяване количеството на суровите и спомагателните материали, държане на същите в определени помещения под ключ или пломба, контролиране употребяването им в производството и водене на книги за движението им.

2. Установяване производствения процес и количеството на произведените облагани стоки; поставяне на контролни мерителни уреди и пломби на производствените инсталации; държане на стоките в определени помещения, под ключ и пломба; водене на книги за прихода и разхода им; следене износа и движението им чрез контролни знаци и документи.

3. Общо или частично измерване на произведените количества облагани стоки и материали.

4. Запломбиране на производствените уреди и съоръжения.

Чл. 13. Откриването на заведения за производство на стоки и предмети, за които е предвиден надзор, съгласно чл. 11, става с разрешение на Министерството на финансите, с което се определя и начинът на надзора и условията, на които трябва да отговарят. Разрешението се поисква преди започване на построяването или преустройството на заведението.

Глава III

Особени задължения

Чл. 14. Данъкоплатците по този закон са длъжни да водят дневник за оборота, по който става изчислението на данъка.

За собствениците на моторни коли, участващи в организацията СТОП, дневникът за оборота се води от организацията, която удържа и внася данъка.

Дневникът се регистрира преди започване на занятието, води се ежедневно, заверява се до края на м. януари всяка година и се съхранява в продължение на 10 години.

Забележка. Министерът на финансите може да освобождава от водене на дневника държавните и други стопански предприятия.

Чл. 15. Данъкоплатците по този закон са длъжни да издават на купувачите необгербвана сметка от талон за всяка продажба на стоки или материали и за всяка извършена услуга, в която сметка да бъде вписана продажната стойност, съответно възнаграждението и обемът на следващия се данък.

Талонът със сметките трябва да бъде предварително заверен от съответния данъчен началник и да бъде съхраняван в продължение на 5 години.

Забележка. Не издават сметки предприятията, които министърът на финансите освободи от това задължение.

Глава IV

Поддаване на декларации и внасяне на данъка

Чл. 16. Данъкоплатците, подлежащи на данък, с изключение на тези по членове 17—23 вкл., подават до 10 число на всеки месец декларация за общата сума на оборота, направен през предшестващия месец, в който срок внасят и следващия им се данък.

Министърът на финансите може да определя други начини и срокове за деклариране на оборотите и за внасяне на данъка.

Чл. 17. Данъкът за доставените произведения и извършени услуги на държавата, местните народни съвети, държавните мוני, Българската народна банка, Българската инвестиционна банка, духовните учреждения и други публично-правни учреждения се удържа при изплащане на сумите. Ако данъкът е платен от изплатителя, данъкът се удържа пропорционално на изплатените суми.

Чл. 18. Кредитните, застрахователните и презастрахователните предприятия за кредитната, съответно застрахователната си дейност, подават декларация и плащат данъка в срок от два месеца от изтичането на месеца, за който се дължи данъкът, а за месец декември — в срок от три месеца.

Чл. 19. За тютюна на листа данък се плаща след продажбата му от Държавния тютюнев монопол, а за употребения за производство на тютюневи изделия данък не се плаща.

Чл. 20. Месарите и колбасарите, които колят добитък в кланица, плащат данъка на касиера при същата, преди изнасяне на месото.

Чл. 21. Когато в шестмесечен срок от издаване на сметката вписаната в дневника за оборота продажба се унищожи, продавачът има право да приспадне по дневника стойността ѝ. Тези приспадания трябва да бъдат документирани. Това правило не се прилага за стоките, за които се отнася чл. 11.

Чл. 22. Държавните, държавно-автономните и общинските стопански предприятия, акционерните, командитно-акционерните дружества, дружествата с ограничена отговорност, кооперативните съюзижения и клоновете на чуждестранните дружества внасят данъка по сметката на бирника в Българската народна банка или в Пощенската чекова служба с вносна бележка по образец, установен от Министерството на финансите. Останалите данъкоплатци, освен по този ред, могат да внасят данъка и направо на съответния бирник, гдето използват формуляр-декларация.

Чл. 23. За изпривично определяне и ненавременно внасяне на данъка по членове 16 и 18 като прости данъкоплатци са отговарящи учрежденията, предприятията и физическите лица, които ги представяват, за този по чл. 17 — солидарно предприемачите и длъжностните лица, натоварени с удържането на данъка, а за данъка по чл. 20 — касиерът при кланицата и данъкоплатецът.

Същите учреждения, предприятия и лица са отговорни за лихвите върху данъка.

Чл. 24. Принудителното събиране на не внесеените данъци, а също така и връщането на неправилно или в повече внесеените данъци, става по реда на закона за събиране на преките данъци.

Глава V

Държавни привилегии

Чл. 25. Държавата има изключителното право да доставя, да фабрикува, да разпределя и продава на едро всякакъв вид кибрит, запалки (машинки за палене), части от запалки, захарни, карти за игра и цигарена хартия.

Това свое право държавата може да упражни и чрез други лица при уговорени условия с министъра на финансите. Договорът се утвърждава от Министерския съвет.

Чл. 26. Продажните цени на едро и дребно на стоките и предметите, съставляващи държавна привилегия, видовете и опаковките им се определят от Министерския съвет, по доклад на министъра на финансите.

С предварително разрешение на министъра на финансите частни лица могат да доставят за лични нужди стоки и предмети, съставляващи държавна привилегия, като за тях плащат данък по размер, определен от Министерския съвет, по доклад на министъра на финансите.

Глава VI

Увеличения, наказания и лихви

Чл. 27. Следващият се данък се събира:

а) с 10% увеличение, когато данъкът е внесен през течение на 30 дни след изтичане на законния срок за внасянето му;

б) с 50% увеличение, когато данъкът не е внесен в законния срок и в срока по буква „а“;

в) в двоен размер при случаите в буква „б“, ако оборотът не е вписан в дневника за оборота;

г) в троен размер при случаите в буква „в“, ако не са издадени задължителните за продажбите документи.

Чл. 28. За вписане, променаване, държане във владение, или продаване на стоки и материали и части от тях, които съставляват държавни привилегии, се налага глоба, равна на десеторната им продажна цена на дребно. Глобата не може да бъде по-малка от 1,000 лева. Заловените стоки и материали се конфискуват заедно със съдовете, а ако не са налице, конфискацията се заменя със сума, равна на продажната им стойност на дребно.

На същото наказание подлежат лицата, в които се заговят стоки и материали, съставляващи държавна привилегия, носещи установените знаци.

Забележка. Като продажна цена на цигарената хартия се приема 10 лева на теглерче от 24 книжки, с размери 4 на 8 см.

Чл. 29. За стоките, за които се отнася чл. 11, се налага глоба в размер на тройния до петорен данък:

а) когато се произвеждат във от узаконено заведение;

б) когато не носят установените контролни знаци или не се придружават от установените контролни документи, както и когато носят контролни знаци или се придружават от контролни документи за по-малки количества или за платен по-малък данък;

в) когато се установи, че са употребени за цели, за които е предназначено да се плати по-голям данък;

г) когато при ревизия на производствено заведение се установи недостиг или излишък от произведените стоки или от суровите материали извън допустимите — само за установения недостиг или излишък;

д) когато не са декларирани, ако по силата на чл. 11 е наредено да се декларират;

е) когато са произведени от неизмерени и неописани материали или от материали, от които е забранено да се произвеждат.

Забележка I. Горните наказания се налагат и когато стоките не са заложени.

Забележка II. За случаите, наказуеми по този член, не се налага отделно наказание по чл. 27.

Чл. 30. За нарушение на забележките към тарифите, които не са обхванати с членове 27—29 вкл., се налага глоба от 1.000 до 200.000 лева.

За повреда на контролни апарати и скъсване на пломби, печатни и други контролни знаци, поставени към производствените инсталации, глобата се налага по горната алинея и не може да бъде по-малка от 2.000 лева.

Чл. 31. За нередовно водене или неводене на книгите и книгата, предвидени с този закон и тарифите към него, както и за унищожението им преди определения срок, виновните се наказват с глоба от 5.000 до 200.000 лева.

Със същата глоба се наказват и данъкоплатците, които не позволяват да бъдат прегледани или не представят за преглед горните книги и книга на органите на Министерството на финансите.

При повторно нарушение глобата се удвоява, а данъкоплатецът може да бъде лишен от правото да упражнява занаята си до една година, с заповед от данъчния началник.

Чл. 32. Длъжностни и частни лица се наказват:

а) с глоба от 500 до 20.000 лева за неизпълнение на задълженията си по настоящия закон и тарифите към него, за които не е предвидено отделно наказание;

б) по чл. 431 от наказателния закон, ако съзнателно увредят интересите на някои данъкоплатци;

в) по чл. 442 от наказателния закон, за издаване на служебна тайна.

Във всички случаи виновните заплащат и щетите, причинени на държавата, ако не бъдат изплатени от прекия данъкоплатец.

Чл. 33. Лицата, които не издадат сметка, предвидена с чл. 15, или в издадената сметка не означат размера на данъка, се наказват с глоба от 1.000—10.000 лева за всеки случай поотделно.

Чл. 34. Неплатените данъци се събират при закъснение в плащането им с лихва 0,2% за всеки 5 дни или част от 5 дни.

Повишаваните размери и увеличението 10% и 50%, както и глобите се събират без лихва за закъснение.

Увеличението 10% се събира заедно с данъка.

Глава VII

Контрол и ревизии, констатиране на нарушенията, издаване и обжалване на постановленията, разпределяне на събраните суми и давност.

Чл. 35. Контролът за правилното определяне и внасяне на данъка по чл. 17 се извършва от органите на контролните служби, а по всички останали — от органите на Министерството на финансите и на подведомствените му учреждения.

Извършените ревизии се прави писмен доклад.

Чл. 36. Когато с доклада се установят нарушения, наказуеми по чл. 27, препис от него се връчва на нарушителите срещу датирана разписка. Ако по доклада не постъпят писмени възражения в срок от 14 дни, начертът става събиращ. В случай че в същия срок начертът се оспори, както и за всички други нарушения на настоящия закон се съставят актове, които се поднасят на нарушителите за подпис.

Актове могат да съставят всички държавни и общински служители.

Чл. 37. По актовете, по които има достатъчни данни за извършеното нарушение, съответният данъчен началник или упълномощеното от него длъжностно лице издава наказателно постановление, а актовете, по които няма такива данни — оставя без ход.

Чл. 38. Препис от постановленията се връчва на нарушителите срещу датирана разписка.

Постановленията, с които е присъдена сума за данък, глоба и конфискация общо до 5.000 лева, не подлежат на обжалване, а останалите могат да се обжалват в 14-дневен срок от връчване преписа.

а) пред контролната комисия за наказания, наложени по членове 27, 29, 30, 31, 32, буква „а“, и 33;

б) пред съответния околийски или областен съд, за наказания по чл. 28.

Чл. 39. Подадените жалби против постановления, издадени по чл. 27, се разглеждат, ако в срока за обжалването е внесен 30% от първия размер данък, определен с постановлението.

Чл. 40. Контролната комисия има следния състав: председател — член на областен съд, а там където няма областен съд — околийски съдия и членове: данъчния началник или негов замест-

ник, определен от министъра на финансите, представител на занаята, посочен от съответната организация в седилището на данъчното управление и представител на оф. комитет.

При разглеждане на преписки, които представляват голям фискален интерес, като член на комисията може да участва държавен адвокат и държавен експерт-счетоводител.

Решенията си комисията взема по висшегласие, а при равенство на гласовете — решаващ е гласът на председателя.

Чл. 41. Контролната комисия е длъжна да уведоми данъкоплатците най-малко три дни преди заседанието, за да присъствуват при разглеждане на обжалването им.

Контролната комисия има право да извършва огледи и разпитва вещи лица и свидетели, да преглежда книгите и книгата във връзка с обжалването, да прави сама проверки и изследвания. Когато контролната комисия намери представените доказателства за недостатъчни, може да отложи заседанието и да задължи страните да представят нови доказателства. Тя обсъжда всички направени и представени искания, доводи, възражения и доказателства.

Преди внасяне преписката за разглеждане от контролната комисия, данъчния началник или неговият заместник е длъжен да я проучи и изкаже писмено мнение по нея.

Чл. 42. Контролната комисия има право да намалява или отменя данъка и наказанието на онези данъкоплатци, чиито жалби намери за основателни.

Решенията на контролната комисия се написват върху декларацията и се подписва.

Чл. 43. Решенията на контролната комисия за присъдени суми до 20.000 лева включително, не подлежат на обжалване, а тия за суми над 20.000 лева, подлежат на обжалване в едномесечен срок от съобщаване на решението ѝ пред Върховния съд.

Решенията на контролната комисия, по които има особено мнение от член на комисията, не определеният данък е нисък, се считат обжалвани пред Върховния съд.

Държавното съкровище може да обжалва в месечен срок от написване решението и когато няма изказано особено мнение, че определеният данък е нисък.

Чл. 44. Решенията на контролната комисия се съобщават писмено на данъкоплатците.

Обжалването пред Върховния съд не спира събирането само на първия размер данък.

Чл. 45. Постановленията по чл. 28 подлежат на обжалване в 14-дневен срок от връчване на преписа пред съответния околийски съд за наказание от 5.000 до 100.000 лева вкл. и пред съответния областен съд — за по-големи наказания.

Жалбите се подават чрез данъчното управление, което е издало постановлението, в два екземпляра, единият от които, заедно с оригиналното постановление, акта и приложенията му се изпращат веднага на надлежния съд.

Едновременно с това данъчният началник указва кои лица, документи и пр. трябва да бъдат допуснати за свидетели и доказателства по делото от страна на данъчната власт.

Чл. 46. За подадените след срока жалби и за тия, по които не е внесена съответната част от данъка, се съобщава писмено на данъкоплатеца, че жалбата му се оставя без разглеждане. В седемдневен срок данъкоплатецът може да представи писмени доказателства, че жалбата е подадена в срок или че е внесъл в срок съответната част от данъка, в който случай на жалбата се дава ход.

Ако пристигна жалба се окаже неподписана, на данъкоплатеца се дава седемдневен срок за подписването ѝ, в който, ако не бъде подписана, се счита за неподадена.

Чл. 47. Апелаторът не може да иска призоваването на други свидетели и представянето на други доказателства, освен ония, посочени в апелативната жалба.

При разглеждане на такива дела от съда същият призовава, в качеството на защитници, държавните адвокати, които могат, по тяхна преценка, да упълномощават данъчните началници или техните органи.

Съставителят на акта се приема за свидетел по делото в съда.

Чл. 48. Разпоските по призоваване на свидетелите и вещните лица, показани от страните, изключая данъчните управления, предварително се внасят от страната, която ги е посочила. В присъдата се упоменава в чия тежест остават направените съдебни и деловодни разноски.

Чл. 49. Ако нарушителят се е помянал преди да е издадено по акта постановление или преди постановлението да е влязло в законна сила, преследването се прекратява по отношение на глобата, а за следущия се данък, увеличението и конфискацията делото продължава, като вместо нарушителя за страна се призовават наследниците му.

Ако нарушителят се починае, след като постановлението влезе в законна сила, глобата, увеличението и пр. се изискват от наследниците.

Чл. 50. Не е причина за прекратяване на делото и обезсилване на наказателното постановление обстоятелството, че актът, въз основа на който е издадено постановлението, не е съставен според изискванията на този закон.

Въпреки всички формални недостатъци на акта и постановлението, както и погрешното квалифициране на нарушението, делото се разглежда и решава по същество и се издава осъдителна присъда, шом се докаже, че нарушението е извършено.

Чл. 51. Стойността на конфискуваните предмети за определяне подсъдността на постановлението се определя по нормирани цени за производствени, а ако такива няма — от комисия, в състав: данъчния началник и председателят на местната общинска управа или техни заместници и едно вещно лице.

Чл. 52. След влизането в сила на наказателното постановление конфискуваните стоки и предмети, заедно със същите им, се предават на съответния склад на Държавните привилегии, които про-

стъпват с тях според решението на министъра на финансите.

Чл. 53. Присъдите на околийските съдии, с които е присъдена сума до 10.000 лева, са окончателни и не подлежат на никакво обжалване. Останалите присъди на околийските съдии и присъдите на областните съдилища могат да се обжалват по касационен ред пред Върховния съд.

Срокът за подаване на касационна жалба е месечен и почва от деня на произнасяне резолюцията по делото.

Чл. 54. Производителите и вносителите на стоки и предмети, подлежащи на данък по този закон, отговарят за нарушенията, извършени в техните заведения от помощниците, служащите или работниците им.

Чл. 55. Ако едно лице извърши няколко нарушения по този закон, наказва се отделно за всяко нарушение.

Чл. 56. За нарушение на чл. 32, буква „б“ и „в“, по този закон, съставеният доклад се изпраща на съответния прокурор, за възбуждане углавно преследване.

Чл. 57. За нарушенията на този закон, извършени от дружества или сдружения, отговарят солидарно, за заплащане на наложената глоба, присъденото обезщетение и постановената конфискация, физическите лица, които ги представляват: директори, управители, прокуристи, председатели, членове на управителното тяло или на настоятелството и самите дружества или сдружения.

Чл. 58. Когато събирането на сумата е застрашено, веднага след съставянето на акта данъчният началник нарежда да се наложат предварителни обезпечения. обаче данъкът се предава за събиране след изтичането на срока за въззивно обжалване, respectively след произнасяне на въззивната инстанция.

Ако е акта е констатирано нарушение, за което предвиденото наказание възлиза на сума по-голяма от 100.000 лева, данъчният началник веднага нарежда до съответния нотариус или околийски съдия за налагане обща възбрана върху недвижимите имоти на нарушителя и до съответния бирник или пристав — заповар върху движимите му имоти.

Допуска се заместване на тия обезпечителни мерки с предложена от длъжника реална гаранция.

Постановленията на този член не се прилагат за държавните предприятия.

Чл. 59. Събирането на данъка се покрива с 15-годишна давност, считана от края на месеца, за който се търси данъкът.

Нарушенията, за които се отнася чл. 27 по отношение на изпълнителните размери на данъка и увеличенията от 10% и 50%, се покриват с давност, ако не са констатирани в 5-годишен срок от края на месеца, за който се налага данъкът.

Всяки останали нарушения по отношение на глобата се покриват с 1-годишна давност, считана от извършването им.

Събирането на лихвите по настоящия закон се просрочва с 5-годишна давност.

Възбудените преследвания в сроковете по алинея втора и трет не подлежат на прекратяване по процесуална давност.

Чл. 60. Давността изключва изпълнението на наказанието след изтичане на пет години, от деня на влизане в законна сила на постановлението или присъдата.

Давността се прекъсва с всяко разпореджане на органите на властта, насочено към изпълнение присъдата, към обезпечение събирането на присъдената сума или към издирване на осъдения, като от деня на това разпореджане почва да тече нова давност.

Чл. 61. Когато нарушението е покрито с давност преди констатирането му с акт, постановлението се издава само за данъка в един размер.

Когато влязлото в законна сила постановление бъде покрито с давност за изпълнение, подлежи на събиране само присъденият с него данък в един размер.

Чл. 62. Проверките, извършени по този закон, имат административен характер и могат да се извършват за едно и също отчетно време няколко пъти.

Чл. 63. Съобщенията по този закон се правят по реда, предвиден в закона за гражданското съдопроизводство.

Чл. 64. Лицата, които дължат оуми по този закон за глоби, ако не ги изплатят в определен им от данъчния началник с писмено съобщение срок от 10—30 дни, се задържат на принудителна работа, като за всеки изработен ден се приспадат по 300 лева от дължимата сума. Задържането на принудителна работа не може да продължи повече от 6 месеца.

Задържането става от органите на Министерството на вътрешните работи, по писмено искане на данъчния началник, с което последният съобщава и срока за задържането.

Това не се отнася за лицата, които не са годни за физическа работа.

Глава VIII

Последни разпореджания

Чл. 65. Настоящият закон влиза в сила от 1 април 1948 година, от която дата се отменят: 1) законът за данъка върху оборота („Д. в.“, бр. 302/31. XII. 1946 г. и бр. 147/18. VI. 1947 г.); 2) наредбата-закон за държавните привилегии, акцизите и патентите; 3) наредбата-закон за засилване на държавните приходи; 4) наредбата-закон за общинския налог; 5) чл. 17, т. 3, и чл. 28 от наредбата-закон за гербовия налог — последния член само за продажбите за оборотите, от които се плаща данък по този закон; 6) членове 5, буква „а“, 11, 12, 13 и 14 от наредбата-закон за фонд „Физическа култура и спорт“ и за таксите върху държавните спортни входни билети; 7) чл. 45, т. 1, от наредбата-закон за Камарата на народната култура; 8) чл. 2, буква „д“, от закона за учредяване на Народен фонд за индустриализация, напояване и електрификация на република България; 9) чл. 6, букви „б“, „ж“, точка 5, „и“ и „о“ от

наредба-закон за пътищата и 10) членове 50, 51, 89, 117, 118, 119, забележката към чл. 120, 121, 122, 126, 129, ал. II, забележка II към същия, 130, 134, 180, 185, т. 2, и таблица 2 от закона за тютюна.

Чл. 66. Предприятията, които подлежат на данък по този закон, са длъжни в 20-дневен срок от обнародване на тарифите в „Държавен вестник“, да поискат писмено от Дирекцията на цените определяне на нови цени за стоките, подлежащи на изменение, поради приложението на закона, като представят необходимите за целта kalkulации.

Чл. 67. Лицата, които до 31 март 1948 година са подлежали на данък върху оборота и не подлежат на данък по настоящия закон, за наличните стоки на 31 март 1948 година, за които не е платен данък върху оборота подават декларация до 10 април 1948 г. и внасят данъка по процентите за продажби на едро, предвидени в отменения закон, най-късно до края на м. април 1948 година. Данъкът се определя върху стойността на стоките по нормирани цени на едро.

Чл. 68. За прилагането на настоящия закон Министерството на финансите ще изработи публично-административен правилник.

Правилникът ще влезе в сила след утвърждаването му от министъра на финансите и обнародването му в „Държавен вестник“.

Чл. 69. Упълномощава се министърът на финансите да издава наредби по приложението на настоящия закон.

Председателстващ д-р Георги Атанасов: Има думата г-н министърът на финансите.

Министър д-р Иван Стефанов: (От трибуната) Драги народни представители и народни представителки! Аз току-що имах случай да дам най-съществени разяснения относно съществуващото ново съдържание на данъка върху оборота и затова смятам сега да не се спирам на този въпрос. Искам обаче да изтъкна, че с този закон се създава един нов данък върху оборота. Досега имаме един данък върху оборота, който обаче беше свършено друго нещо, а сега се създава нов данък върху оборота, който има съвършено ново съдържание, съобразено с коренните преобразования в нашата икономика, с национализацията на индустрията и на банките.

С този закон ние провеждаме едно по-голямо опростяване на нашата данъчна система, отколкото това беше направено с данъка върху общия доход. Това опростяване е от голямо значение и за провеждането на една системна данъчна политика, а не по-малко е голямо значението и за организацията на финансовата администрация.

В предложения законопроект се определя, че за всяка една услуга или стока, която се купува и продава, която съставлява оборот на едно предприятие производствено, или търговско, ако се касае за нос на стока, облагането се извършва един път. Само някои изключения се допускат, които ще бъдат точно определени в тарифата. Определено е също така съгласно чл. 3, че данъкът се плаща от производителите, съответно вносители или купувачите на стоките или материалите, а при услугите — от получателите на възнаграждението, както ще бъде посочено пак в тарифите. В тарифите ще бъде точно определено за всяка стока как се определя данъкът и как се събира. Тази материя не е целесъобразно да бъде уреждана в самия закон.

С законопроекта се урежда и проблемата за отношението между данъка върху оборота и цените. Както ви е известно, при първоначалния данък върху оборота се беше създавало заблудението, че данъкът върху оборота се плаща от печалбата на капиталиста, а в същност това не се прилагаше. И преди войната, и през време на войната не е имало у нас такава контрола върху kalkulацията на цените, че да се обезпечи, щото да не се включва данъкът върху оборота при kalkulацията в цената. Сега законопроектът изрично постановява в чл. 5, алинея четвърта, че данъкът върху оборота се включва при определянето на продажните цени. С други постановления се определя връзката между данъка върху оборота и изравнителния фонд на цените. Също така се определя конкретно и облагането при ишлеме, при работа за чужда сметка, при обработването на чужди материали в едно предприятие.

Що се отнася до обсега на данъка върху оборота, той е очертан в чл. 1 на законопроекта: подлежат на облагане оборотите на произведените в страната стоки и материали, оборотите от внесени от чужбина стоки и материали и възнаграждението за услуги. В чл. 4 пак се изброяват случаите на необлагане с данък върху оборота. Тези случаи могат да бъдат класирани в четири групи. Първата група, това са държавните обороти от публично-правен характер — таксите, които събира държавата и нейните централни и местни органи. Разбира се, това също може да бъде погледнато като оборот, но е оборот, който не подлежи на облагане. Същото се отнася и за пенсионните фондове, фонда „Обществени осигуровки“, пенсионния фонд на миньорите, здравните застраховки. И това са обороти, които нямат търговско значение, търговска същност. В тази група спадат и оборотите на взаимноспомогателните и посмъртните каси, за дейността им като такива каси, и таксите, които събират от своите членове.

Втората група, това са обществените организации, за такава дейност, която по своето естество вече е стопанска дейност, по която обслужва проагитирането, разпространението на техните идеи, обслужва тяхното обществено предназначение.

На трето място тук са столовете на работниците, държавните служители и други, които, както знаете, са организирани при всички по-големи предприятия и учреждения, за да може да се даде пълноценна и евтина храна на работниците и служителите.

Ефрем Митев (с): Менза академича

Министър д-р Иван Стефанов. Тук са изложени. А ако има съмнение дали Меза академия ще бъде включена тук или не, това може в комисията да бъде оточено.

На четвърто място тук спадат стопански предприятия като машино-тракторните станции, водните електрически и минните предприятия, които също така се освобождават от данъка върху оборота, понеже машино-тракторните станции ще бъдат субсидирани с значителни средства от държавния бюджет, за да могат да обслужват кооперативните и частните стопанства на много по-ниски цени, отколкото представяват производствените им разходи. Примерно, ако изораването на един декар земя струва, да кажем така, на частно-стопански начин 150 лв. — аз съм чувал за много по-големи суми, обаче не смея да ги цитирам, например 1.200 лв. — то машино-тракторната станция ще изоре един декар за 150 лв., и то, разбира се, при по-добра оран, при по-дълбока оран и при по-добро обслужване вобще на стопаните.

В петата група спадат лицата, които упражняват свободни професии и занаяти и ползанятия, чиито обороти ние много можем да установим. Ние предлагаме към тях едно десетпроцентно увеличение на техния данък върху общия доход, както гласи забележката към точки девета и десета на чл. 4.

Тук спадат и авторите на собствени съчинения, художниците и скулпторите — за авторското им право, които изцяло се освобождават.

На шесто място идват произведенията на земеделието и животновъдството, употребени за нуждите на домакинството на земеделските стопани, които са ги произвели, както и продажните от тях направи на консуматорите. И тук се касае за оборот, който, доколкото се извършва консумирането в собствени домакинства, не е търговски оборот, а доколкото е продажба на консуматора, е не-уловим и не може да бъде облаган.

И най-сетне една последна смесена група, в която влизат изкуствени торове, на които искаме да намалим цената, за да бъдат достъпни за по-широко употребление в земеделското стопанство. Освен това тук влизат предмети и стоки, които са обект на държавните привилегии и се вписват от чужбина направо от Министерството на финансите за държавни предприятия.

Оборотите, за които има досега специални законни постановления за освобождаването им от данъци, ще могат да бъдат сега освободени, но по решение от Министерския съвет. С последния пункт 16 на чл. 4 се цели да бъде прегледано на нова сметка това законодателство, създадено под натиска на заинтересувани групи капиталисти, и да се очисти от онова, което действително представлява едно нецелесъобразно освобождаване от данък върху оборота.

На последно място искам да изтъкна това, че законопроектът урежда цялата материя за държавните привилегии в словом и цифром два члена. Тази материя беше предмет на специален закон досега. С другите постановления се уреждат въпросите относно надзора на предприятията и най-вече особено задължения на данъкоплатците за декларирането на този данък.

В глава седма на законопроекта са поместени постановленията за санкциите спрямо опези лица, за опущения, нарушения и престъпления, които се извършват, за да се поведи на правилното прилагане на закона за данък върху оборота. Ние се старахме тази част на законопроекта да не бъде така голяма и може би ще бъдем в състояние в комисията да премахнем някой и друг член, чиято материя може да бъде уредена с правилника за прилагането на закона. Но голямата част от тия постановления трябва да остане в закона, затова защото там се установяват срокове, установяват се материални задължения, които не могат да бъдат уредени с правилника.

Накрай трябва да забележа, че с представения законопроект изцяло се отменяват четири закона и частично пет от досега действащите закони.

Предлаганият законопроект има голямо значение и за уреждането на нашата данъчна система и за съобразяването ѝ с изменената се физиономия на нашата икономика. След национализирането на индустрията, след национализирането на банките това е една реформа, която налага нашата данъчна система към това коренно преобразяване в нашето народно стопанство, извършено с последните големи реформи.

Аз ви моля, прочее, този законопроект да го гласувате на първо четене със съгласието, че с него действително се прави една колосална крачка напред в развитието на нашата данъчна система, в духа на времето. (Ръкоплескания)

Подпредседател: (п.) Д-Р ГЕОРГИ АТАНАСОВ

Председателстващ д-р Георги Атанасов: Пристъпваме към гласуване. Ония г-да народни представители, които са съгласни да бъде приет по принцип, на първо четене, току що докладваният законопроект за данъка върху оборота, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към разглеждане на последната точка от дневния дневен ред:

Предложение за отменяване на неиздължения по закона за митниците за внесени и изнесени стоки до 10 юни 1947 г.

Моля секретаря да докладва проекторешението.

Секретар Тодор Тихолов (с): (Чете)

„МОТИВИ

към проекторешението за отменяване на неиздължения по закона за митниците за внесени и изнесени стоки до 10 юни 1947 г.

Г-жи и г-да народни представители! Главната дирекция на цените моли да бъдат отменени митата и другите данъци и такси, които подлежат на досъбиране в резултат на преобладаванията на внесени и изнесени стоки в случаите, когато стойността им, установена от Българската народна банка и Дирекцията на външната търговия, е била по-ниска от тази, по която е следвало да се облажат от митниците по причина на по-високия курс на чуждестранната валута в деня на регистриране на митническата декларация, който курс е меродавен по закона за митниците.

Главната дирекция на цените мотивира искането си с това, че изплащането на досъбираните суми трябва да стане от средствата на Изравнителния фонд на цените, понеже същата дирекция е определила цените на обмитаемите до 10 юни 1947 г. внесени и изнесени стоки без да вземе пред вид търсените допълнително данъци и такси в резултат на въпросното преобладаване.

Като ви излагам горното, моля ви, г-жи и г-да народни представители, да разгледате и гласувате предложеното ви за целта проекторешение.

Гр. София, 3 януари 1948 г.

Министър на финансите: Проф. д-р Ив. Стефанов

РЕШЕНИЕ

за отменяване на неиздълженията по закона за митниците за внесени и изнесени стоки до 10 юни 1947 г.

Отменява се досъбирането на суми за неиздължения по закона за митниците на внесени и изнесени до 10 юни 1947 г. стоки, ако тези неиздължения произхождат от промяна на курса на чуждестранните валути и се явяват като загуба на Изравнителния фонд на цените.

Председателстващ д-р Георги Атанасов: Няма записани оратори по това проекторешение. Пристъпваме към гласуване.

Ония г-да народни представители, които са съгласни с проекторешението за отменяване на неиздължения по закона за митниците за внесени и изнесени стоки до 10 юни 1947 г., така както токущо се докладва от секретаря, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Дневният ред за дневното заседание е изчерпан.

Бюрото на Великото народно събрание предлага, следващото заседание да стане утре в 15 ч. със следния дневен ред:

1. Първо четене на законопроекта за изменение и допълнение на закона за настаняване на работа и осигуряване при безработица.

Второ четене на законопроектите:

2. За бюджета на Народната република България за 1948 г. — доклад на бюджетарната комисия по приетия вече на първо четене бюджетпроект на държавата за 1948 г.

3. За данъка върху оборота.

4. Приемане оставката на народния представител д-р Георги Славчев и провъзгласяване както на негов заместник народен представител, така и заместник на починалия бивш министър на мините и народен представител Васил Павурджиев.

Когато г-да народни представители са съгласни с това предложение на бюрото на Великото народно събрание, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Вдигам заседанието.

(Вдигнато в 20 ч. 30 м.)

Секретари: { (п) ТОДОР ТИХОЛОВ
(п) ДИМИТЪР ЧОРБАДЖИЕВ

Началник на Стенографското отделение: (п) ТОДОР АНГЕЛИЕВ